

”Askel askeleelta”

**Korkeakouluopintoja ja äitiyttä yhdistäneiden kokemukset,
taidot ja vahvuudet**

Pro gradu -tutkielma

lina Elo

Kasvatustieteiden tiedekunta

Yleinen kasvatustiede

Lapin yliopisto

Syksy 2023

Lapin yliopisto, kasvatustieteiden tiedekunta

Työn nimi: ”Askel askeleelta” Korkeakouluopintoja ja äitiyttä yhdistäneiden kokemukset, taidot ja vahvuudet

Tekijä: Ina Elo

Koulutusohjelma/oppiaine: Yleinen kasvatustiede

Työn laji: Pro gradu -tutkielma X Laudaturtyö__ Lisensiaatintyö__

Sivumäärä: 82 + 1 liite

Vuosi: 2023

Tiivistelmä

Pro gradu -tutkielmassani kuvaan alle kouluikäisten lasten äitien kokemuksia korkeakouluopinnoista. Haluan saada tietoa siitä, millaiset tekijät ovat mahdollistaneet sekä sitä vastoin haastaneet opintojen ja äitiyden yhdistämistä. Lisäksi olen kiinnostunut, millaisia taitoja ja vahvuuksia äidit kertovat opintojen ja äitiyden yhdistämisen kysyneen sekä millaisia heijastuksia äitien kokemuksilla on työelämään.

Tutkimukseni teoriaosassa tarkastelen perheellisen korkeakouluopiskelijan taloudellista tukea sekä lapsiperheiden tukipalveluita suomalaisessa yhteiskunnassa. Nostan esiin äitimyytin, näkökulmia toimijuuden sekä opiskelijaäitiyden. Näiden lisäksi tarkastelen taitoja osana työelämän osaamista sekä luontevahvuuksia Christopher Petersonin ja Martin Seligmanin kehittämän VIA-luokituksen avulla. Tutkimusotteeni on narratiivinen ja tarkastelemani aineisto koostuu yhdeksän korkeakouluopintoja ja alle kouluikäisten lasten äitiyttä yhdistäneiden kertomuksista. Analysoin aineistoni laadullisella sisällönanalyysillä.

Tulosten mukaan korkeakouluopintojen ja äitiyden yhdistämistä mahdollistavat hyvä tukiverkosto, tehokas ajankäytön hallinta, yhteisölliset ja yhteiskunnalliset tekijät, etäopinnot sekä työn joustavuus. Korkeakouluopintojen ja äitiyden yhdistämistä haastavat jaksamisen haasteet ja vaikeat tunteet, aikataululliset haasteet, taloudelliset paineet, kotihoito sekä lasten sairastelu. Korkeakouluopintojen ja äitiyden yhdistäminen kysyy äidiltä laajasti erilaisia taitoja ja vahvuuksia. Korkeakouluopintojen ja äitiyden yhdistämisen kokemukset heijastuvat työelämään omaksuttujen taitojen ja vahvuuksien lisäksi näkökulmanottokykyä, hioutuneena arvomaailmana sekä tietotaidon karttumisena.

Tutkimukseni johtopäätöksenä totean jokaisen äidin tunnistaneen opintojen ja äitiyden yhdistämisen kysyvän runsaasti erilaisia taitoja ja vahvuuksia. Niiden harjaantuminen ja hyödyntäminen vaihteli kuitenkin äitien välillä. Osalla käytössä oli laaja kirjo erilaisia taitoja ja vahvuuksia, osalla tilanteen vaatimat taidot ja vahvuudet oli tunnistettu, mutta niiden hyödyntäminen oli prosessissa. Tulosten perusteella äidit olivat valmiimpia työelämään jo itsessään äitiyden vuoksi, mutta myös opintojen ja äitiyden yhdistämisen kokemuksen ansiosta. Kokemuksen merkityksellisyys työelämän heijastuksissa vaihteli jonkin verran riippuen äidin aiemmasta työkokemuksesta.

Avainsanat: Opiskelijaäitiys, korkeakouluopiskelu, taidot, vahvuudet, narratiivinen tutkimus

Sisällysluettelo

1	JOHDANTO	5
2	KORKEAKOULUOPISKELU PERHEELLISENÄ SUOMESSA.....	9
	2.1 Perheellisen opiskelijan taloudellinen tuki.....	10
	2.2 Lapsiperheiden tukipalvelut suomalaisessa yhteiskunnassa	11
3	ÄITIYS	13
	3.1 Äitimyytin murtaminen naistutkimuksen avulla	14
	3.2 Näkökulmia toimijuuteen.....	15
	3.3 Opiskelijaäitiys.....	16
4	TAIDOT JA VAHVUUDET	21
	4.1 Taidot osana työelämän osaamista.....	21
	4.2 Luontevahvuudet.....	23
	4.3 VAHTO – Vahvuusperustaisen tulevaisuuteen orientoivan ohjauksen kehittäminen.....	24
5	TUTKIMUKSEN TARKOITUS JA TUTKIMUSKYSYMYKSET	26
6	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	27
	6.1 Narratiivinen lähestymistapa.....	27
	6.2 Tutkimusaineistona kertomukset.....	28
	6.3 Tutkimusaineiston hankinta	29
	6.4 Tutkimushenkilöt.....	31
	6.5 Laadullinen sisällönanalyysi.....	32
	6.6 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys	32
7	TULOKSET	36
	7.1 Korkeakouluopintojen ja äitiyden yhdistämisen mahdollistavat tekijät.....	36
	7.1.1 Hyvä tukiverkosto	37
	7.1.2 Tehokas ajankäytön hallinta.....	40
	7.1.3 Yhteisöllisyys ja yhteiskunta.....	42
	7.1.4 Etäopinnot.....	44
	7.1.5 Työn joustavuus	46
	7.2 Korkeakouluopintojen ja äitiyden yhdistämisen haastavat tekijät.....	47
	7.2.1 Jaksaminen ja vaikeat tunteet.....	48
	7.2.2 Aikatauluttaminen	50
	7.2.3 Taloudelliset paineet	51
	7.2.4 Kotihoito	52
	7.2.5 Lasten sairastelu	53
	7.3 Korkeakouluopintojen ja äitiyden yhdistämisen taidot ja vahvuudet.....	54
	7.3.1 Organisointi ja priorisointi	55
	7.3.2 Motivaatio ja sinnikkyys	56
	7.3.3 Armollisuus ja kärsivällisyys	57
	7.4 Korkeakouluopintojen ja äitiyden yhdistämisen kokemusten heijastukset työelämään	59

7.4.1 Näkökulmanottokyky.....	60
7.4.2 Hioutunut arvomaailma.....	62
7.4.3 Tietotaidon karttuminen	62
7.5 Korkeakouluopintoja ja äitiyttä yhdistäneet tyypit.....	63
7.5.1 Äitiydestä voimaantuva elämäntapaopiskelija	64
7.5.2 Äitiydessä ja opinnoissa luovija.....	65
7.5.3 Haparoiva	65
7.5.4 Multitaskaaja.....	65
8 POHDINTA.....	67
8.1 Tulosten yhteenvedoa.....	67
8.2 Tulosten tarkastelua.....	68
8.3 Johtopäätökset ja jatkotutkimusaiheet.....	71
Lähteet	76
Liitteet	83

1 JOHDANTO

”Kaikki tapahtuu ajallaan”, hän sanoi, tunsi siivet valmiina ilmassa, jalkapohjat tiiviisti maan pinnassa. Ja vaikka mikään ei ollut varmaa, hän päätti hengittää ja luottaa.
-Susanna Jussila

Tämän päivän yhteiskunnalliset rakenteet pyrkivät mahdollistamaan yksilön toiminnan pitkälti omien, henkilökohtaisten intressien mukaisesti. Oleellista yksilön onnellisuuden kannalta on tehdä elämästä merkityksellistä. Merkityksellisyys elämään rakentuu usein monista eri tekijöistä ja näiden tekijöiden balanssista. Yksilöllistymisteorioissa korostuu yhä enemmissä määrin ihmisten moninaistuvat elämäntyylit. Catherin Hakimin preferenssiteorian mukaan etenkin naisten preferenssit ovat moninaisia (Hakim 1998; 2002). Siinä missä naisten elämänvalinnat ovat moninaisia, ovat myös äitinä olemisen tavat monin tavoin ilmeneviä.

Elinikäisestä opiskelusta on tullut normi, mikä on johtanut siihen, että opiskelijoiden elämäntilanteiden kirjo on laajentunut. Nykyään kaikkiaan 16,5 prosenttia suomalaisista korkeakouluopiskelijoista on perheellisiä (Saari 2018, 10). Siitä huolimatta, että perhevapaat uudistuivat vuonna 2022 pyrkien jakamaan perhevapaat tasaisemmin vanhempien kesken, on äiti edelleen usein se, joka jää hoitamaan lapsia kotiin. Äidit pitävät edelleen 90 prosenttia kaikista vanhempainrahapäivistä (Juntunen 2023).

Perhevapaiden epätasainen jakautuminen vanhempien kesken tarkoittaa käytännössä sitä, että äideille tulee työelämään katkoja ja työkokemuksen määrä voi muodostua pienemmäksi kuin esimerkiksi lapsettomilla naisilla tai iseillä. Äideille ei siis kerry niin paljon työkokemusta perhevapaiden vuoksi (Napari 2010, 160-161). Tämä asettaa äidit epätasa-arvoiseen asemaan työmarkkinoilla, jossa työkokemusta pidetään edelleen tärkeänä kriteerinä työpaikan saamisen kannalta. Erityisesti pitkällä perhevapailla havaittiin olevan välillisiä vaikutuksia syrjintään työhönotossa ja

työehdoissa (Keyriläinen 2019). Perhevapailta on mahdollista opiskella samaan aikaan ja osa opiskelevista äideistä hyödyntää tämän. Tällöin opiskelijaäiti kuitenkin ottaa joko tietoisien tai tiedostamattoman riskin, ettei valmistuttuaan näytäkään työnhakijana ”paperilla hyvältä”.

Aiemmin pitkien kotihoitajaksojen problematiikkaa on pyritty ratkaisemaan leikkaamalla kotihoidon tukea. Taloudellinen ahdinko pakottaa naiset nopeasti takaisin työelämään. Paremmaksi ratkaisuksi on mietitty muita politiikkatoimia, kuten tarjoamalla räätälöidympiä työvoimapalveluja tai lisäkoulutusta. (Räsänen, Miettinen & Saarikallio-Torp 2020.)

Kokemuksen puutetta työelämässä pidetään usein negatiivisena tekijänä. Mothers in Business (MiB) tarkastelee asiaa toisenlaisesta näkökulmasta. MiB on voittoa tavoittelematon yhdistys, joka tarjoaa äideille erilaisia mahdollisuuksia muun muassa työelämätaitojen kehittämiseen. MiB korostaa äitiyttä luonnollisena osana naisen elämää sekä vahvana voimavarana ja valttikorttina työelämässä. Työntekijöinä halutaan korostaa äitien ratkaisukeskeisyyttä, tehokkuutta ja motivoituneisuutta. (Mothers in Business MiB ry 2023.)

Tämän gradun aihe sai alkunsa omista henkilökohtaisista kokemuksistani, mutta myös mielenkiinnon kohteista. Tehtyäni kandidaatin tutkielman nuorena äidiksi tulleiden opintopoluista ja kokemuksista opinnoissa, halusin jatkaa äitien kokemusten teemalla. Osallistuin kandin tutkielman teon jälkeen DUUNI – vanhemmuuden taidot työelämävahvuudeksi -hankkeen työpajaan. Kohderyhmänä olivat nuoret vanhemmat, joiden toisen asteen koulutus on jäänyt suorittamatta tai jotka ovat jääneet kotiin lasten kanssa vanhempainvapaan jälkeen (Berglund ym. 2020, 20). Suoritin työpajaan osallistumisen aikaan korkeakouluopintojani yliopistossa ja hoidin esikoistani kotona. En siis kuulunut suoranaisesti kohderyhmään, mutta osallistuin toiveissa löytää ideoita graduani varten. Oivalsin työpajan tarjoamassa yksilöohjauksessa, että äitiyden ja korkeakouluopintojen yhdistäminen on edistänyt itsessäni sellaisia taitoja ja vahvuuksia, joista uskon olevan hyötyä siirtyessä työelämään.

Erilaisten taitojen ja vahvuuksien karttumista tapahtuukin oppilaitosten lisäksi merkittävässä määrin myös vapaa-ajalla, harrastuksissa ja yleisesti arjessa. Sitran (2019) toteuttaman kyselyn mukaan eniten itselle tärkeitä taitoja oli opittu perhe-elämässä ja ihmissuhteissa. Osaaminen voidaan nähdä taitojen ja vahvuuksien yhteiskäsitteenä. Usein vapaa-ajalla kertynyt osaaminen, tiedot ja taidot voivat jäädä näkymättömäksi. Osaamista voi olla usein hankala sanoittaa tai havaita. Vapaa-ajalla kertyneestä osaamisesta olisi usein kuitenkin hyötyä erityisesti työelämässä. (Valtioneuvosto 2022.)

Tässä tutkielmassa tarkastellaan korkeakouluopintoja ja alle kouluikäisten lasten äitiyttä yhdistäneiden kokemuksia erityisesti siitä näkökulmasta, millaisia taitoja ja vahvuuksia opintojen ja äitiyden yhdistäminen on vaatinut ja millaisia heijastuksia kokemuksilla on työelämään. Tutkimuksella halutaan selvittää, antaako opintojen ja äitiyden yhdistäminen eväitä työelämään. Tätä selvitystä pohjustavat korkeakouluopintojen ja äitiyden yhdistämisen mahdollistavat sekä haastavat tekijät. Aineisto on kerätty kirjoitettujen kertomusten muodossa. Kyseessä on laadullinen tutkimus, jonka tutkimusote on narratiivinen. Aineisto on analysoitu laadullisella sisällönanalyysillä.

Aloitan aiheen tarkastelun käsittelemällä tutkielmani teoriaosassa perheellisen korkeakouluopiskelijan taloudellista tukea sekä lapsiperheiden tukipalveluita suomalaisessa yhteiskunnassa. Jatkan siitä äitiyden teemoilla tarkastelemalla äitimyyttä, toimijuuden näkökulmia sekä opiskelijaäitiyttä. Kolmannessa ja viimeisessä teoriaosion pääluvussa käsittelen taitoja osana työelämän osaamista sekä luonteenvahvuuksia Christopher Petersonin ja Martin Seligmanin kehittämän VIA-luokituksen avulla.

Viidennessä luvussa esittelen tutkimukseni tarkoituksen ja tutkimuskysymykset. Jatkan siitä tutkimuksen toteutukseen, missä käsittelen narratiivista lähestymistapaa. Kerron tutkimusaineiston hankinnan prosessista, tutkimushenkilöistä sekä tutkimuksen

luotettavuudesta ja eettisyydestä. Lisäksi perehdyn laadulliseen sisällönanalyysiin.

Tutkielmani toteutusluvun jälkeen esittelen tutkimukseni tulokset. Tulosluvun viimeisessä kappaleessa olen koornut tutkimustulokset yhteen muodostamalla neljä fiktiivistä korkeakouluopintoja ja äitiyttä yhdistänyttä tyyppiä. Tyypit muodostuivat pääkysymykseni kahden ulottuvuuden reunamille. Viimeistelen tutkielmani kokonaisuuden pohdintaluvussa, jonka aloitan tiiviillä tulosten yhteenvedolla. Jatkan tarkastelemalla tuloksia suhteessa teoriaan ja aiempaan tutkimukseen. Lopuksi pohdin johtopäätöksiä ja mahdollisia jatkotutkimusaiheita.

2 KORKEAKOULUOPISKELU PERHEELLISENÄ SUOMESSA

Suomen korkeakoulujärjestelmä muodostuu ammattikorkeakouluista ja yliopistoista. Ammattikorkeakouluista suuntaudutaan työelämään korkein ammattitaidon vaatimuksin. Yliopistoille on tyypillistä tieteellinen tutkimus. Suomessa on useita ammattikorkeakouluja ja yliopistoja ympäri maan. Korkeakouluun pyrkivällä on oltava toisen asteen koulutuksen päättötodistus. Yliopistoon haetaan suoraan johonkin pääaineeseen tai koulutusohjelmaan, joka voidaan jakaa erilaisiin suuntautumisvaihtoehtoihin. Tutkinnon suorittaminen yliopistoissa kestää keskimäärin 5,5 vuotta. Ammattikorkeakouluissa haetaan johonkin koulutusohjelmaan ja tutkinnon suorittaminen kestää 3,5-4,5 vuotta. (Opintopolku 2023.)

Korkeakoulutus parantaa tilastojen mukaan työllistymismahdollisuuksia ja palkkaa. Suomessa korkea-asteen tutkinnon palkkaetu toisen asteen tutkintoon nähden on 34 %. Korkea-asteen opiskelijoista 69 % opiskelee alempaa korkeakoulututkintoa, eli yliopiston kandidaatintutkintoa tai ammattikorkeakoulututkintoa. Ylempää korkeakoulututkintoa, eli yliopistojen maisterin tutkintoa tai ammattikorkeakoulun ylempää amk-tutkintoa opiskelee 25 % Suomen korkea-asteen opiskelijoista. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2022.)

Suomalainen korkeakoulujärjestelmä lukeutuu hyvinvointivaltion periaatteisiin. Korkeakouluja rahoittaa valtio, toisin kuin esimerkiksi Britanniassa ja Yhdysvalloissa, joissa opinnot perustuvat yksityisesti kustannettuihin lukukausimaksuihin. Suomessa vallitsee niin sanottu pohjoismainen linjaus, jossa korkeakoulutus on kaikille tarjolla oleva mahdollisuus ja etu. (Vuorinen-Lampila 2020, 199-200.) Opintoja suorittaakin laaja kirjo erilaisissa elämäntilanteissa olevia opiskelijoita.

2.1 Perheellisen opiskelijan taloudellinen tuki

Perheelliset opiskelijat ovat oikeutettuja Kelan perhe-etuuksiin. Täysipäiväinen opiskelija saa opintotukeensa huoltajakorotuksen ja lapsiperhe voi saada enemmän asumistukea. Asumistuen määrään vaikuttaa omat ja puolison tulot. Kotihoidontuella lasta voi hoitaa kotona vanhemmat, mutta myös isovanhemmat tai muut läheiset. Raskaus tai lapsen hoitaminen kotona ei vaikuta opintotukeen mikäli suorittaa samaan aikaan opintoja. (suomi.fi-verkkotoimitus 2023.)

Opintorahan lisäksi opiskelija voi nostaa valtion takaamaa opintolainaa. Viimesijaisena tukena on toimeentulotuki. Perheelliset opiskelijat ovat oikeutettuja velkaneuvontaan. Mikäli lapsen toinen vanhempi ei asu pysyvästi lapsen kanssa tai ei muuten huolehdi lapsen elatuksesta, lapsella on oikeus elatusapuun tältä vanhemmalta. Jos toinen vanhemmista ei maksa elatusapua tai vanhemmuutta ei ole vahvistettu, lapsella on oikeus Kelan elatustukeen. (Alametsä ym. 2023.)

Mikäli opiskelijalla on työpaikka, josta jää hoitovapaalle, voi siitä huolimatta kirjautua läsnäolevaksi opiskelijaksi ja opiskella hoitovapaan aikana. Työnantajan kanssa on myös hyvä keskustella joustoista työn, opiskelun ja perheen yhteensovittamisesta. (Alametsä ym. 2023.) Työnantajan antamia mahdollisuuksia voi olla esimerkiksi toivotun osa-aikaisen työn tekemisen mahdollisuudet, lyhennetty työaika tai erilaiset työaikoihin ja työhön liittyvät järjestelyt. Näitä voivat olla esimerkiksi etätyöjärjestelyt ja mahdollisuudet käyttää sujuvasti perhevapaita. (Väestöliitto 2023.)

Suomessa on mahdollista hakea aikuiskoulutustukea tietyin ehdoin. Aikuiskoulutustukea voi hakea, mikäli on ollut työelämässä yhteensä vähintään kahdeksan vuotta, on ollut vähintään vuoden nykyisessä päätoimisessa työsuhteessa tai yrittäjänä, koulutus soveltuu

aikuiskoulutustuella rahoitettavaksi, jäät koko- tai osa-aikaiselle opintovapaalle tai yritystoiminnan tulot vähenevät vähintään kolmanneksen tukiaikana. Näiden lisäksi täytyy kuulua Suomen sosiaaliturvan piiriin eikä saa toista tukea tai avustusta. Tuoreimpaan julkaistuun hallitusohjelmaan (16.6.2023) on kirjattu, että aikuiskoulutustuki lakkautettaisiin elokuussa 2024. Lakkauttaminen edellyttää lakimuutosta, joka eduskunnan tulee hyväksyä. (Aikuiskoulutustuki 2023.)

2.2 Lapsiperheiden tukipalvelut suomalaisessa yhteiskunnassa

Perheille kohdennetuilla palveluilla pyritään turvaamaan lasten hyvinvointi ja kasvatus tukemalla vanhempia tai muita huoltajia. Perheelliset ovat oikeutettuja kunnan tarjoamiin maksuttomiin neuvolapalveluihin ja perhevalmennuksiin. Neuvolatoimintaan kuuluu sikiön terveen kasvun ja raskaana olevan tai synnyttäneen naisen terveyden seuranta, lapsen terveyden ja kasvun edistäminen ja seuranta, vanhemmuuden sekä perheen hyvinvoinnin tukeminen. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2023b.)

Alle kouluikäisillä lapsilla on oikeus päivähoitoon. Varhaiskasvatus voi olla kunnan tai yksityisen palvelun tuottajan järjestämää päiväkotitoimintaa tai perhepäivähoitoa. Kunnissa voi olla näiden lisäksi myös avointa varhaiskasvatustoimintaa. Varhaiskasvatuksen järjestämistä ohjaa valtakunnalliset varhaiskasvatussuunnitelman perusteet, joiden pohjalta paikalliset varhaiskasvatussuunnitelmat laaditaan. Päivähoitomaksun suuruus on riippuvainen perheen tuloista. Kaikkein pienituloisimmilta päiväkotimaksua ei peritä lainkaan. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2023.)

Tilapäistä lastenhoitoapua voi saada järjestöistä, kuten Mannerheimin Lastensuojeluliitosta (MLL) tai Väestöliitosta. Omalta kunnalta on mahdollista saada sosiaalipalveluiden kotipalvelua haastavissa tilanteissa. Kotipalvelua voi hakea myös ilman lastensuojelun asiakkuutta. Kunnista riippuen esimerkiksi seurakunnat voivat tarjota perheille erilaista toimintaa. Useilla paikkakunnilla järjestetään myös alueellisia lastenhoitorinkejä ja

vertaistukiryhmiä. Saman alueen vanhemmilla voi olla esimerkiksi Facebook-ryhmiä, joista voi saada tarvittaessa apua ja tukea. (Alametsä ym. 2023.)

3 ÄITIYS

Englannin kielessä sana *mother* on vanha, kun taas *motherhood* on melko uusi sana. Ensimmäisen kerran Oxford English Dictionary viittasi sanaan *motherhood* vuonna 1597 tarkoittaen tällä pelkästään biologista äitinä olemista. (Berg 2008, 19.) Biologisesti tarkasteltuna naiset edustavat sukupuolta, joka kykenee tuottamaan munasoluja, kantamaan sikiöitä ja synnyttämään (Vuori, 2015, 109).

Ann Dally totesi, että äitejä on ollut aina, mutta äitiys on keksitty ilmiö (1982, 17). Äitiys on saanut käsitteellisen sisällön vasta 1800-luvun puolivälissä, ja sitä on saman tien alettu idealisoida. Sana *äitiys* on esiintynyt Suomessa ensimmäisen kerran vuonna 1851 (Rapola 1960, 81). Tämä oli aikaa, kun moderni ydinperheideologia oli syntynyt ja alkoi vakiintua kansalliseksi ihanteeksi (Berg 2008, 19).

Kun käsitteellistetään äitiyttä, voidaan erottaa äitiys instituutiona ja äitiys yksilötason kokemuksena (Rich 1979; Oakley 1979). Äitiyden instituutioon liittyy vahvoja kulttuurisia käsityksiä (Hays 1996; Martiskainen de Koenigswartes 2006; Berg 2009). Se määrittelee äidin normeihin, vaatimuksiin ja odotuksiin. Tämän lisäksi äitiyden instituutio käsittää merkitykset, joita äitiys asettaa kaikille naisille, oli heillä biologisia lapsia tai ei (Phoenix & Woollett 1991).

Äitiys instituutiona ja äitiys henkilökohtaisina kokemuksina on sidoksissa toisiinsa. Naisten omat kokemukset äitiydestä voivat olla ristiriidassa äitiysinstituution määrittelemien vaatimusten kanssa. Esimerkkinä tästä teki Adrienne Rich käsitteellisen eron äitiyden instituution ja äitiyden kokemuksen välille. Äitiyden kokemuksessa ja naisen suhteessa lapseen on potentiaali naisille rikastuttavana ja vahvistavana kokonaisuutena. (Berg 2008, 20.)

Kulttuurisesti naiseus ja äitiys liitetään kiinteästi toisiinsa. Sellaista kulttuuria tuskin on edes olemassa, missä ei olisi ajateltu näin. Äitien tyypillinen tekeminen ja toiminta antaa sävynsä sille, mitä naisista kulloisenakin aikakautena ajatellaan. Naisille on ollutkin tärkeää katkoa liian tiukkaa sidosta äitien ja lasten elämän välillä. Naisilla on ollut iso tarve raivata tilaa itselleen kaikilla yhteiskunnan ja kulttuurin kentillä. Tämä on haastanut miehiä mukaan lasten hoitoon ja kasvatukseen. (Vuori 2015, 110.)

Konkreettinen esimerkki miesten osallistamisesta löytyy lähimenneisyydestä perhevapaaudistuksen muodossa. Perhevapaat uudistuivat vuonna 2022. Uudistuksen tavoitteena on perhevapaiden ja hoitovastuun jakautuminen tasaisemmin molempien vanhempien kesken. Sen lisäksi tavoitteena on yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon vahvistuminen työelämässä sekä sukupuolten välisten palkkaerojen pieneneminen. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2023a.)

3.1 Äitimyytin murtaminen naistutkimuksen avulla

Äitimyytillä tarkoitetaan yksinkertaistettuna ihannekuvaa siitä, millainen äidin kuuluisi olla. Äitimyyttiin liittyy keinotekoinen ja tarkkarajainen jako koti- ja ansioäiteihin sekä käsitys siitä, että pienten lasten hoitovastuu kuuluu vain naiselle (Auvinen 1979, 183). Feministisessä tutkimuksessa on olemassa sanonta ”ylistämällä alistettu”. Tämä kuvastaa kulttuurimme käsitystä äitiydestä, joka on romantisoitu ja idealisoitu naisen ylimpänä kehityksellisenä tehtävänä. Toisaalta ideaalinen äitiys on kuitenkin kohotettu niin korkealle, ettei kukaan nainen todellisuudessa voi saavuttaa sitä. (Chodorow & Contratto 1982, 64-65.)

Modernin ydinperheideologian siivittämänä nainen ylennettiin alistamalla sillä perusteella, että nainen kiinnitettiin tiiviisti lapsiin ja perheeseen (Berg 2008, 19). Naisen asema legitimoitiin äitiyttä ja perhettä ihannoimalla (Nätkin 1991, 12-13; Helén 1997). Paradoksaalista oli, ettei äitiydellä ollut kuitenkaan laillista statusta tai laillisia oikeuksia lapsiinsa ennen 1900-lukua

(Smart 1996, 44). Suomessa vuoden 1929 uudistetun avioliittolain yhteydessä lainsäädäntö oikeutti äidit omiin lapsiinsa, jolloin molemmista vanhemmista tuli periaatteessa tasavertaisia lastensa huoltajia (Kurki-Suonio 1999, 376).

Kun halutaan puhua lasten hoidosta ja kasvatuksesta niin, ettei sitä sidota erillisiin sukupuolirooleihin, puhutaan vanhemmuudesta. Tämä kätkee kuitenkin naisten ja miesten työnjakoa vanhemmuudessa. Erityisesti naistutkimus tarvitsee yhä sekä äitiyden että isyyden pohdintaa ja vanhemmuuteen liittyvää analyysiä teoreettisesti sukupuolikysymyksenä. (Vuori 2015, 109.)

Nykyään naistutkimuksessa lähtökohtana on, ettei sellaista yhtä kysymystä voi olla olemassa, johon vastaamalla ymmärtäisimme äitiyttä (Vuori 2015, 111). Vuonna 1996 Eeva Jokisen tutkimus *Väsynyt äiti* avasi polkua uudenlaiselle keskustelulle äitiydestä laajemmin kuin naistutkimus koskaan tätä aiemmin. Jokinen analysoi tutkimuksessaan päiväkirjojen ja naisten kirjoitusten avulla suomalaisten naisten kokemuksia äitiydestä heijastaen näitä julkisiin kulttuurisiin esityksiin, kuten lehtikirjoituksiin tai kaunokirjallisuuteen. Puhe äitiyden tunnoista oli tullut mahdolliseksi 1990-luvulle tultaessa esimerkiksi *Kaksplus* -lehden palstoilla. (Vuori 2015, 120.) Äitiyden yksilöllisten kokemusten jakaminen ja näiden analysoiminen tutkimuksissa on siis avannut portin äitimyytin murtamiseen.

3.2 Näkökulmia toimijuuteen

Yksilön toimijuutta voidaan tutkia preferensseihin perustuvina yksilöllisinä valintoina, mutta myös kulttuurisia käsityksiä, institutionaalisia rakenteita tai sosiaalisia suhteita korostavista näkökulmista (Närvi 2014, 46). Taloustieteeseen pohjaavien rationaalisen valinnan teorioiden (Boudon, 1974; Breen & Goldthorpe, 1997; Becker 1981) mukaan yksilöiden valintoja eivät ohjaile ainoastaan kulttuuriset toimintamallit, vaan yksilöt punnitsevat eri vaihtoehtoja seurausten, niiden tuottamien hyötyjen sekä mahdollisten kustannusten näkökulmasta (Närvi 2014; Mikkonen & Korhonen 2018, 13).

Rationaalisen valinnan teorian tarkastelun alla on ymmärrettävää, että syntyvyys on alentunut ja lasten hankinnan ikä myöhentynyt (Närvi 2014, 46). Nykyisillä työmarkkinoilla omaan koulutukseen panostaminen ja työuraan investointi on tärkeää, mutta samaan aikaan sekä koulutuksen että lapsen kasvattamisen kulut ovat suuremmat (Friedman ym. 1994). Pelkkä rationaalinen toimijuuskäsitys ei kykene selittämään siis sitä, miksi niin moni kehittyneissä yhteiskunnissa hankkii edelleen lapsia, saati yhdistää lasten kasvattamiseen saman aikaisesti opinnot. Opintojen ja äitiyden yhtälössä rationaalinen, talouteen pohjautuva teoria ei selitä yksilön toimijuutta.

Friedman kollegoineen kehitti epävarmuuden vähentämisen teorian, jonka mukaan ihmisillä on universaali tarve etsiä elämäänsä vakautta ja varmuutta. Yksinkertaistetusti ajateltuna paremmin koulutetuille vakaus ja varmuus löytyi työelämästä. Vähemmän koulutetuille elämän jatkuvuus, ennakoitavuus ja pysyvät sosiaaliset suhteet perheen ja lasten myötä loi vakautta ja varmuutta elämään. (Närvi 2014, 46-47.)

Yksilöllistymisteorioissa korostuu, että universaalien arvojen sijaan pluralistisissa yhteiskunnissa ihmisten valinnat perustuvat yhä enemmän moninaistuviin elämäntyyliihin. Catherin Hakimien preferenssiteorian keskeinen väite on, että myöhäismoderneissa yhteiskunnissa etenkin naisten preferenssit ovat moninaisia. (Hakim 1998; 2002.) Toimijuus on siis pitkälti kiinni yksilön omista valinnoista.

3.3 Opiskelijaäitiys

Historiallisesti naisten matka opiskelijoiksi on ollut haastava. Naisten opiskelun mahdollistuessa oli naisten valittava joko opiskelun tai perhe-elämän väliltä. Naiset ovat ajan saatossa nousseet merkittäviksi työntekijöiksi suomalaisessa yhteiskunnassa (Korvajärvi 2015, 185). Naisten aseman vakinaistuminen työelämässä toi mukanaan haasteen, jossa oli ratkaistava perheen perustamisen, opintojen ja työnteon

muodostama kokonaisuus. Kyseinen haaste koskettaa naisia sillä oletuksella, että naisella on toive olla joku päivä äiti, mikä oli aikaisemmin oletusarvo naisen elämässä.

Ratkaisuksi perheen perustamisen, opintojen ja työnteon yhdistämiseen ehdotettiin niin kutsuttua vaihemallia. Mallin mukaan naisen tärkeät tehtävät etenevät elämän eri vaiheissa niin, että ensin opiskellaan, sitten tehdään lapset ja sen jälkeen keskitytään työelämään. Vaihemalliin perustuen pidettiin sopimattomana, että lapsia tehtäisiin opiskeluaikana. Ajatus kumpusi siitä, ettei ollut vastuullista perustaa perhettä ilman varmaa taloudellista toimeentuloa. Tämän lisäksi opiskeluun liitettiin vahvasti itsensä etsimisen ajatus, johon eivät luonnollisesti lapset kuuluneet. (Nätkin & Kyllönen, 1985, 11-17.)

Naisten kouluttamista on voitu perustella heidän kasvatustehtävällään ja ammatillista toimintaa sopivana naimattomille naisille. Joskin työnkuvan on pitänyt liittyä hoivaan, kasvatukseen ja kodin ilmapiirin luomiseen kodin ulkopuolisessa yhteiskunnassa. Tällainen ajattelu on luonut pohjan nykyaikaiselle hyvinvointivaltiolle, naisten koulutukselle ja ammateille. Negatiivinen puoli on se, että kaikki sellainen, mikä ei ole ollut äidillistä, on katsottu kielleyksi naisilta. Eli äitiyden nimissä on rajoitettu naisten toimintaa. (Vuori 2015, 116-117.)

Opiskelijaäitiys on jotain, mikä ravistelee kulttuurisia periaatteita siitä, miten elämässä ”kuuluisi” edetä. Kelhä analysoi ja tulkitsee väitöskirjassaan (2009) äitiyttä elämäntapaa, yhteiskuntaluokan ja sukupuolen näkökulmasta. Kelhän tutkimuksessa tarkastellaan nuorena sekä varttuneemmalla iällä äidiksi tulleiden kokemuksia. Nuoret äidit toivat puheessaan esille omia, vaihtoehtoisia perheen perustamisen ikäjärjestyksiä. Vaihtoehtoinen elämänjärjestys näyttäytyi heille myönteisenä käänteenä. Nuoret äidit korostivat erityisesti äitiyden luonnollisuutta. Perheen perustaminen nähtiin itsestään selvänä elämäntapahtumana ja luontevana osana elämäntapaa ja aikuistumista. (Kelhä 2009, 40.)

Vuoden 2015 väestöliiton perhebarometrissä ilmeni, että arvioitu keskimääräinen lapsiluku naista kohti oli 1,65. Vuonna 2022 vastaava luku oli 1,32 (Tilastokeskus). Lasten keskimääräinen lukumäärä naista kohti on siis laskussa. Vuoden 2022 perhebarometrissa käy ilmi, että tärkeimpinä syinä yrittää saada tänä päivänä lapsia on lasten tuoma elinikäinen ilo, lapsen kasvattamisesta koettu tyydytyksen tunne sekä vanhemman vaiston toteuttaminen (Sorsa, Lehtonen & Rotkirch 2022, 48). Perhebarometrin nuorten aikuisten vastauksista lastensaannin siirtämisen suurimmaksi syyksi liittyi elämänvaihe. Yhtenä esteenä pidettiin omia tai puolison keskeneräisiä opintoja. (Sorsa, Lehtonen & Rotkirch 2022, 56-57.)

Perheen perustamisen ajankohta on normien mukaisesti ajateltu olevan opiskelun ja työelämään asettumisen jälkeen, mutta ei silti liian myöhään (Paajanen 2002, 30-31). Nykypäivänä opiskelijaäitiys on varsin yleistä. Opiskeluaika on usein monen eri elämänvaiheen solmukohta. Opiskelijan arki on nykyään sirpaloituneempaa ja moninaisempaa kuin aikaisemmin. Opiskeluaikojen pidentyessä on tavallista, että opintouran ajalle asettuu samanaikaisesti useita rooleja työ- ja perhe-elämän suhteen. (Saari 2018, 13.)

Opiskelijaäitien kokemukset asettuvat usein tutkimuksissa opiskelijavanhemmuudesta käsittelevien tutkimusten sisälle. Suurin osa opiskelijavanhemmuuteen liittyvästä kirjallisuudesta on julkaistu 1980- tai 90 -luvulla, jolloin se kertoo enemmänkin historiasta, ei niinkään tästä päivästä. Jotain opiskelijoista ja perheellisyydestä kertoo kuitenkin Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön (YTHS) korkeakouluopiskelijoille teettämät terveystutkimukset. Vuoden 2016 terveystutkimuksessa kartoitettiin aiempia vuosia enemmän ajatuksia lastenhankinnasta ja sen yhteydestä opintoihin. Kysymyksissä selvitettiin lasten lukumäärää, nykyistä perhemuotoa ja aikomuksia hankkia lapsia tulevaisuudessa. (YTHS 2016.) Tuloksissa opiskelijat, joilla ei ollut vastaushetkellä lapsia eikä niitä ollut myöskään tulossa, kertoivat ajankohdan olevan lastenhankinnalle huono, sillä opinnot olivat vielä kesken (81 %), pieniin lapsiin ei haluttu sitoutua (75 %) ja haluttiin tehdä muita asioita (73 %). Opiskelijat joilla oli

lapsia, 80 % oli saanut tukea läheisiltään tilanteeseen. Sosiaaliset verkostot koki riittäväksi 70 % vastanneista. Vain neljännes kertoi pystyvänsä seuraamaan luentoja netistä. (Kunttu, Pesonen & Saari 2016.)

Jo 2000-luvun alun tutkimuksissa opintojen keskeneräisyys on ollut merkittävä syy siirtää lastenhankintaa myöhemmäksi (Paajanen 2002; Vikat 2004). Aira Virtalan ja kumppanien tekemässä opiskelijavanhemmuutta käsittelevässä tutkimuksessa (2006) kävi ilmi, että vain noin seitsemällä prosentilla korkea-asteen opiskelijoista oli lapsia. Tähän on kuitenkin tullut ajan myötä muutos. Nykyään kaikkiaan 16,5 % suomalaisista korkeakouluopiskelijoista on perheellisiä (Saari 2018, 10). Lapsia saaneita opiskelijoita on siis nykyään määrällisesti paljon.

Opintojen ja äitiyden yhdistämisen kytkökset työelämään

Opintojen ja äitiyden yhdistämisen teemat liittyvät siinä mielessä vahvasti työn ja perheen yhteensovittamisen teemoihin, että usein opintoja suoritetaan siitä syystä, että päästäisiin työelämässä itselle mieluisiin tehtäviin ja palkkatasoihin. Osa opiskelijoista käy myös opintojensa ohella töissä. Sen lisäksi kokemuksena opintojen suorittaminen täysipäiväisenä opiskelijana voi olla verrattavissa työelämässä käymiseen sillä erotuksella, ettei opiskelusta makseta palkkaa.

Tämän päivän perheisiin liittyvä tutkimus käsittelee vahvasti työn ja perheen yhteensovittamisen teemoja. Tällä hetkellä näihin liitetään erityisesti Suomessa kysymykset perhevapaisiin liittyen. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksella on parhaillaan käynnissä yhteistyössä Kelan kanssa hanke, jonka puitteissa tehdään perhevapaatutkimusta. Kyseisessä tutkimuksessa tarkastellaan pienten lasten vanhempien ansiotyön ja perhe-elämän yhteensovittamista sekä perhevapaiden käyttöä joustavoituvilla työmarkkinoilla (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2023).

Lasten hankkimisen ja työhön panostamisen ristiriita tuli esille Närven (2014) väitöskirjassa. Kyseisen tutkimuksen tulokset perustuvat pienten

lasten äitien ja isien haastatteluihin. Niissä tarkastellaan vanhempien kokemuksia työelämän epävarmuudesta, perheellistymisestä sekä työn ja vanhemmuuden yhteensovittamisesta. Eräs tutkimukseen osallistuneista äideistä, joka oli panostanut opintoihin ja opiskellut monta vuotta koki, että toivotunlaista työuraa ja lapsiperhe-elämää on haastavaa saada yhtä aikaa. Kyseisen äidin tarina oli osoitus, että sekä työ että perhe voivat olla yhtäaikaisesti tärkeitä elämänalueita. Käytännössä niille on kuitenkin vaikeaa, ellei mahdotonta, omistautua samanaikaisesti sataprosenttisesti. Niin kutsuttu uusfamiliarinen, omistautuvan ja läsnäolevan äitiyden ihanne sopii vaikeasti yhteen joustavuutta vaativan työelämän ja elinikäisen kouluttautumisen ihanteen kanssa. (Närvi, 2014, 103-104.)

4 TAI DOT JA VAHVUUDET

Jokaisella meistä on paljon erilaisia taitoja ja vahvuuksia. Usein taidoista ja vahvuuksista puhutaan yhdessä, mutta määritelmiltään ne voidaan erottaa toisistaan. Vahvuuksilla tarkoitetaan yksilön henkilökohtaisia ominaisuuksia ja luonteenpiirteitä. Taidot puolestaan liittyvät henkilön osaamiseen esimerkiksi työssä. Erityisen oleellista taitojen ja vahvuuksien pohtiminen on juurikin työnhaun kynnyksellä. Oleellista on myös ymmärtää, että yksi merkittävä taito on kyky pohtia ja tunnistaa omia taitoja ja vahvuuksia ja niiden kautta kokonaisvaltaista osaamista.

4.1 Taidot osana työelämän osaamista

Puhuttaessa taidoista, voidaan puhua siitä, millaista osaamista ja tietotaitoa kullakin yksilöllä on. Erityisen oleellista omien taitojen äärelle pysähtyminen on työelämän kynnyksellä. Taidot ja vahvuudet liittyvät osaamiseen siten, että osaaminen voidaan jakaa kolmeen eri osa-alueeseen: ammatillinen osaaminen, yleiset työelämä**taidot** ja työpersoonaan liittyvät **vahvuudet**. Ammatillisesta osaamisesta puhutaan myös substanssiosaamisena. Substanssiosaaminen liittyy vahvasti omaan työhön ja ammattiin. Siihen, millaisia taitoja on kerryttänyt opintojen tai työelämän myötä. Yleisillä työelämätaidoilla tarkoitetaan niitä taitoja, joita voidaan hyödyntää työtehtävästä tai toimialasta riippumatta. (Saranen, 2022.)

Työpersoonaan liittyvät vahvuudet kertovat ihmisestä itsestään jotain sellaista, joka on yksilölle tyyppinä ominaista. Tätä ei sovi väheksyä, sillä nykypäivän työelämä etsii nimenomaan hyviä tyyppisiä. Pelkkä osaaminen ja taidot eivät tänä päivänä useinkaan riitä vakuuttamaan työnantajaa.

Työelämä ja sen vaatimukset elävät jatkuvassa muutoksessa. Teknologian ja automaation kehittyminen synnyttävät uusia ammatteja ja

osaamisvaatimuksia, jotka edellyttävät kykyä ja intoa uuden oppimiseen (Kiiski Kataja 2017). Työelämän muutokset vaativat työntekijöiltä muutoksia. Tietyn koulutuksen tai työkokemuksen avulla hankittua pätevöittävää osaamista voidaan kutsua koviksi taidoiksi. Kovien taitojen vastapainona ovat pehmeät taidot, joilla viitataan työntekijän vuorovaikutusta ja työsuoritusta tukeviin henkilökohtaisiin taitoihin ja osaamiseen. Pehmeät taidot eivät itsessään pätevöitä mihinkään ammattiin tai työtehtävään, mutta niillä voidaan korostaa työntekijöiden vuorovaikutustaitoja ja persoonaa koskevia vaatimuksia ja odotuksia. (Koivunen 2016, 155.)

Keskeisin pehmeiden taitojen rekrytointikriteeri on nykyään työnhakijan oikeanlainen persoona. Puhuttaessa persoonasta, viitataan usein johonkin tarkemmin määrittelemättömään ominaisuuteen tai ominaisuuksien joukkoon, jonka oletetaan olevan tuttu myös työhön haastatteliijoille. Työntekijän kova osaaminen ei takaa rekrytoinnin onnistumista, vaan on otettava huomioon myös työnhakijan persoona suhteessa työtehtävään ja koko työyhteisöön. (Koivunen 2016, 158-159.) Nykyinen yhteiskuntamme painottaa inhimillistä pääomaa. Niihin kuuluvat yksilön motivaatio ja persoonallisuus sekä itseohjautuva, autonominen kansalaisuus ja yrittäjämäinen asenne. Kyseiset linjaukset ohjaavat koulutusjärjestelmää, jota on 1990-luvulta lähtien muokattu osaamisperusteiseksi. (Ketamo, Ollila & Paaso, 9.)

Omien vahvuuksien ja potentiaalin tunnistaminen vaikuttaa siihen, millaisia tavoitteita ihminen asettaa itselleen ja miten hän toimii yhteiskunnassa. Taitoa tunnistaa omaa osaamista tarvitaan kaikissa elämänvaiheissa. Se luo pohjan niin työuralle, monenlaiselle aktiivisuudelle ja kokemukselle merkityksellisestä elämästä. Työyhteisöjen näkökulmasta menestymisen kannalta on olennaista tunnistaa, millaista osaamista tarvitaan ja millaista osaamista työntekijöillä ja potentiaalisilla uusilla työntekijöillä on. Kyse on koulutusjärjestelmän ja työelämän vuorovaikutuksesta sekä yhdessä uudistumisesta. Ihmisten osaaminen edistää työelämää ja työelämässä syntyvä osaaminen koulutusta. (Arola ym. 2022.)

Osaaminen kehittyy jatkuvasti koko elämämme ajan erilaisilla elämänalueilla. Osaamisen tunnistaminen ja erityisesti sen sanoittaminen voi kuitenkin olla haastavaa. Yleisesti olemme taitavia tunnistamaan sitä osaamista, joka kertyy muodollisen koulutuksen kautta. Muualla kuin koulutuksessa kertynyt osaaminen, niin kutsuttu hiljainen tieto, jää useimmiten huomaamatta, tunnistamatta ja sanoittamatta. (Ketamo, Ollila & Paaso, 2022, 8.) Siitä syystä onkin oleellista pysähtyä välillä pohtimaan omaa elämää siitä näkökulmasta, millaista osaamista ja millaisia taitoja ihan tavallinen arki voi päivittäin tarjota.

4.2 Luontevahvuudet

Luontevahvuudet ovat jokaisen yksilön luontaisia ominaisuuksia, jotka vaikuttavat tapamme toteuttaa itseämme. Jokaisella ihmisellä on monia luontevahvuuksia. Vahvuuksiaan hyödyntävät ihmiset ovat keskimäärin onnellisempia ja tyytyväisempiä elämäänsä. Vahvuuksien soveltaminen on taito, jota voi harjoitella. (Aktan-Collan & Eerola, 2023.)

Luontevahvuudet kertovat, mikä meissä on hyvää. Ne ovat myönteisiä persoonallisuuden piirteitä ja niiden käyttö lisää hyvinvointia. Ne ovat myös avain hyviin ihmissuhteisiin, kokemukseen elämän merkityksellisyydestä ja parempaan aikaansaamiseen. Niiden käyttö siis hyödyttää meitä itseämme, mutta myös ympärillämme olevia ihmisiä, oli kyseessä sitten perhe, työelämä tai laajemmin yhteinen hyvä. Luontevahvuudet ovat piirteitä, joita arvostetaan kulttuurista riippumatta maailmanlaajuisesti. (joylla 2023.)

VIA-luokitus

Luontevahvuudet ovat yksi positiivisen psykologian keskeisimpiä tutkimuskohteita. Positiivisen psykologian tutkijat Martin Seligman ja Christopher Peterson ovat kehittäneet VIA-luokituksen, jonka avulla esitetään 24 yleismaailmallista luontevahvuutta pohjautuen kuuteen

hyveeseen. (Peterson & Seligman 2004; Seligman 2010.) Luokittelun kuusi hyvettä ja niihin johtavat luonteenvahvuudet ovat:

- viisaus (luovuus, uteliaisuus, arviointikyky, oppimisen ilo ja näkökulmanottokyky)
- rohkeus (urheus, sinnikkyys, rehellisyys ja innokkuus)
- inhimillisyys ja humaanius (rakkaus, ystävällisyys ja sosiaalinen älykkyys)
- oikeudenmukaisuus (yhteistyö, reiluus ja johtajuus)
- kohtuullisuus (anteeksianto, nöyryys, harkitsevaisuus ja itsesääätely)
- transsendenssi eli henkisyys (kauneuden ja erinomaisuuden arvostus, kiitollisuus, toiveikkuus, huumori ja henkisyys)

(Aktan-Collan & Eerola, 2023; Joylla 2023.)

4.3 VAHTO – Vahvuusperustaisen tulevaisuuteen orientoivan ohjauksen kehittäminen

Lapin yliopiston ja Lapin ammattikorkeakoulun yhteisessä VAHTO – Vahvuusperustaisen tulevaisuusohjauksen kehittämisen -hankkeessa (2019-2021) kehitettiin korkeakouluopiskelijoiden uudenlaisia ohjaukseenkäytänteitä. Kehittämistyön tueksi tehtiin kyselytutkimus, missä Lapin korkeakouluista valmistuneilta kysyttiin, millaisissa yhteyksissä he olivat tunnistaneet vahvuuksiaan, millaista ohjausta he olivat siinä saaneet ja kuka heitä oli ohjannut. (Hyvärinen ym. 2020.)

Kyselytutkimuksen vastauksista analysoitiin työelämän kannalta tärkeiksi tunnistettuja vahvuuksia. Analyysissä sovellettiin Petersonin ja Seligmanin laatimaa luokittelua kuudesta universaalista hyveestä ja niihin sisältyvistä vahvuuksista. Vastauksissa esiintyneet vahvuudet painottuivat viisauden, rohkeuden, inhimillisyyden ja oikeudenmukaisuuden hyveisiin. Viisauteen liitetty yleisin vahvuus oli näkökulmanottokyky, oikeudenmukaisuuteen

liitetty vahvuus oli ryhmätyötaidot, rohkeuteen liitetty vahvuus oli aitous ja inhimillisyyteen liitetyt vahvuudet olivat ystävällisyys ja sosiaalinen älykkäisyys. (Hyvärinen ym. 2020, 11-12.)

5 TUTKIMUKSEN TARKOITUS JA TUTKIMUSKYSYMYKSET

Tutkimukseni tavoitteena on selvittää korkeasti koulutettujen, pienten lasten äitien kokemuksia opintojen ja äitiyden yhdistämisestä. Tutkimuksen aineisto kerätään korkeasti koulutettujen äitien itse kirjoittamien kertomusten muodossa. Pääkysymykseni on: **Miten alle kouluikäisten lasten äidit kertovat korkeakouluopinnoista?**

Tutkimuskysymykseni ovat:

1. Millaiset tekijät mahdollistavat korkeakouluopintojen ja äitiyden yhdistämisen?
2. Millaiset tekijät haastavat korkeakouluopintojen ja äitiyden yhdistämistä?
3. Millaisia taitoja ja vahvuuksia korkeakouluopintojen ja äitiyden yhdistäminen on vaatinut?
4. Miten opintojen ja äitiyden yhdistämisen kokemukset heijastuvat työelämään?

6 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

6.1 Narratiivinen lähestymistapa

Narratiivisella eli kerronnallisella tutkimuksella tarkoitetaan tutkimusta, jossa tiedon lähteenä ja rakentajana ovat kertominen ja kertomukset. Käsite narratiivisuus tulee latinan kielen sanasta *narratio*, joka tarkoittaa kertomusta. Narratiivisen tutkimuksen yksi tärkeä käsite on *tarina*. Tarina on kertomuksen tapahtumarakenne, joka vastaa kysymykseen ”mitä on tapahtunut”. (Heikkinen 2015.)

Narratiivinen tutkimus on laaja monitieteinen tutkimussuunta, joka sisältää useita erilaisia metodisia lähestymistapoja. Narratiivista tutkimusta voidaan kutsua myös kertomuksen tutkimukseksi tai tarinalliseksi tutkimukseksi. (Hyvärinen 2023.) Sanoja *narratiivi*, *kertomus* ja *tarina* voidaan käyttää väljästi toistensa synonyymeina (Äärelä, 2012, 73). Tämän tutkimuksen metodologinen lähestymistapa on narratiivisuus. Sen puitteissa maailmaa tarkastellaan kertomusten kautta, jotka kietoutuvat alati muuttuviin aikoihin, paikkoihin ja tilanteisiin.

Narratiivinen tutkimus edustaa laadullista tutkimussuuntausta. Yleisesti laadullisen tutkimuksen, kuten myös narratiivisen tutkimuksen yksi ominaisuus on ”äänen antaminen” tutkimukseen osallistuville. Usein ääni halutaan antaa sellaisille ihmisille tai ihmisryhmille, joiden ääni harvemmin tulee kuuluviin. Narratiivisessa lähestymistavassa tieto syntyy kertomuksista ja merkityksistä, joita voidaan lukea ja tulkita aivan kuin mitä tahansa tekstejä. (Hyvärinen, 2016, 39-40).

Narratiivisuuden taustalla on sosiaalinen konstruktionismi. Sen perusoletus on, että ihminen konstruoi tietonsa ja identiteettinsä sosiaalisessa

vuorovaikutuksessa kielen ja kertomusten välityksellä. (Purtilo-Nieminen 2009 & Äärelä, 2012, 71.) Bruner (1986) on korostanut kiinteää yhteyttä elämän ja siitä kertovan tarinan välillä. Kulttuurisesti muodostuvat tarinat organisoivat muistia, jäsentävät kokemuksia ja antavat merkityksiä elämäntapahtumille. Siitä huolimatta, elämä ja siitä kerrottu tarina eivät vastaa täysin toisiaan: ”elämä ei ole kuin se oli, vaan elämä tulkitaan, uudelleentulkitaan, kerrotaan ja uudelleenkerrotaan”. Tulkintaan ja kertomiseen vaikuttavat yksilökohtaiset ominaisuudet, mutta myös tilanne ja kulttuuri. (Äärelä 2012, 77-78.)

6.2 Tutkimusaineistona kertomukset

Narratiivinen tutkimusaineisto voidaan kerätä joko suullisesti haastattelujen kautta tai kirjoitetun tekstin muodossa. Tällä hetkellä erilaisten elämäntarinoiden ja kertomusten käyttö eri tieteenalojen tutkimuksessa on lisääntynyt niin merkittävästi, että puhutaan paradigman vaihtumisesta (Syrjälä 2018, 267). Christine Bold (2012) korostaa, että kerronnallisessa tutkimuksessa kerronnallisuus koskee koko tutkimusprosessia, ei vain aineistona olevia kertomuksia ja niistä analyysin avulla saatavia tuloksia (Bold 2012, 17).

Elämäkerrallisen lähestymistavan taustalla on näkemys elämän ja identiteettien rakentumisesta tarinoina. Yhteistä eri tieteenalojen kerronnallisen tutkimuksen välillä on kiinnostus yksittäisen ihmisen ainutkertaiseen tapaan kokea, ajatella ja toimia. Oman elämän reflektointi on ihmisen perustavanlaatuinen ominaisuus, jonka avulla yksilö rakentaa minuuttaan. Tarinoiden kertominen on parhaimmillaan persoonallisen ja ammatillisen kasvun väline, mutta samalla myös tutkimusmetodi. (Syrjälä, 2018, 267-268.)

Narratiivisuutta eli kerronnallisuutta pidetään yhtenä ihmisille tyypillisimpänä tapana tehdä selkoa todellisuudesta. Tarinamuoto on Brunerin (1986) mukaan loogisen ajattelun ohella toinen tapa kokemusten jäsentämiseen. (Eskola & Suoranta 2001, 22.) Narratiivisella ajattelulla

selitetään psyykkistä todellisuutta ja inhimillistä toimintaa. Narratiivinen tutkimus tavoittelee todentuntua, johdonmukaisuutta ja uskottavuutta. Todentuntu perustuu siihen, että tarina puhuttelee tunnetasolla ja että siihen voi samaistua jossain määrin. (Hyvärinen 2016, 39-40.) Todentuntu ja tarinan uskottavuus ovat kiinni kerronnan tavasta. Tässä tutkimuksessa aineisto on kerätty kirjoitettujen kertomusten muodossa. Koen, ettei oleellista ole pelkästään se, miten aineiston kertomukset ovat kirjoitettu vaan myös se, miten onnistun tuomaan esille nämä kertomukset.

Kertomusten kautta halusin ymmärtää nimenomaan korkeakouluopintojen ja äitiyden yhdistämisestä syntyneitä kokemuksia. Tutkittaessa kokemuksia, tutkijan tulee päästää irti mahdollisista ennako-oletuksistaan (Perttula 2006, 115). Hypoteesittomuudella tarkoitetaan sitä, ettei tutkijalla ole lukkoonlyötyjä ennako-olettamuksia tutkimuskohteesta tai tutkimustuloksista (Eskola & Suoranta 2001, 19). Olenkin pyrkinyt mahdollisimman avoimeen ja uteliaaseen mielentilaan lukiessani kertomuksia.

6.3 Tutkimusaineiston hankinta

Tutkimusaineisto on hankittu vuoden 2023 alkukesästä. Ensin lähestyin henkilökohtaisesti muutamia kohderyhmään sopivia. Lisäksi ystäväni auttoi etsimään tutkimushenkilöitä laittamalla tuntemilleen kohderyhmään sopiville viestiä ja välittämällä minulle äitien luvalla heidän yhteystiedot yhteydenottoa varten. Näiden lisäksi laitoin ilmoituksen (liite 1) Facebookin Mothers in Business Lappi -ryhmään. En ollut kovin luottavainen, että saisin tarpeeksi kertomuksia kasaan. Siitä syystä päätin pyytää Lapin yliopiston kasvatustieteiden tiedekunnan opintopäälliköltä apua. Hän välitti laatimani viestin (liite 1) eri tiedekuntiin, ainejärjestöille ja opiskelijalistoille. Näiden laajojen ”verkkojen levitysten” ansiosta sain hyvän, omat odotukset ylittävän aineiston kasaan.

Aineistonkeruun alussa päätin, että lähetän tehtävänannon kaikille kiinnostuneille, tutkimushenkilöksi sopiville. Tällä halusin varmistaa, että

saan tarpeeksi kertomuksia kasaan. Oletin, ettei jokainen, jolle tehtävänannon lähetän, tule palauttamaan valmista kertomusta takaisin. Tehtävänantojen lähetykset ja kertomusten vastaanottamiset tapahtuivat sähköpostitse. Kertomuksen tehtävänanto oli seuraavanlainen:

Kirjoita vapaamuotoinen kertomus otsikolla **“Kokemukseni korkeakouluopinnoista alle kouluikäisen/ikäisten lasten äitinä”**. Pohdi kertomuksessasi ainakin seuraavia asioita:

1. Miten sinusta tuli opiskeleva äiti?
2. Miten käytännössä yhdistit korkeakouluopinnot ja äitiyden?
3. Onko opintojen ja äitiyden yhdistäminen tuonut jotain haasteita? Jos on, millaisin keinoin olet selviytynyt mahdollisista haasteista?
4. Millaisia taitoja ja/tai vahvuuksia opintojen ja äitiyden yhdistäminen on kysynyt?
5. Koetko, että korkeakouluopintojen ja äitiyden yhdistäminen on antanut jonkinlaisia eväitä työelämään? Millaisia?

Täysin vapaamuotoisen kertomuspyynnön sijaan halusin kysymyksillä ohjata kertomuksia tämän tutkimuksen kannalta oleellisiin teemoihin. Osa kertomuksista vastasikin lähinnä esitettyihin kysymyksiin. Osa äideistä oli puolestaan tarttunut vahvemmin vapaamuotoisuuteen sisällyttäen kysymysten vastaukset osaksi kertomustaan. Kokonaisuudessaan sain käsiini nipun mitä hienoimpia kertomuksia, joihin oli käytetty aikaa ja ajatusta. Kiitollisen ymmyrkäisenä, välillä liikuttuneenakin luin äitien kokemuksia aiheeseen liittyen.

Pidin tehtävänantojen lähetyksen päivämääristä ja kertomusten saapumisista Excel-taulukkoa. Näiden lisäksi laitoin noin viikkoa ennen sovittua kertomusten palautuspäivää ystävällismielisen muistutuksen, että halutessaan lähettää kertomuksen, aikaa on vielä viikon verran. Tällä tavalla halusin ylläpitää aktiivista otetta aineistonkeruun aikana sekä varmistaa, ettei kertomuksia jää saamatta sen vuoksi, että asia olisi unohtunut.

6.4 Tutkimushenkilöt

Alkuperäinen tavoitteeni oli saada vähintään kuusi henkilöä kirjoittamaan kertomuksen muodossa kokemuksensa korkeakouluopintojen ja äitiyden yhdistämisestä. Kuten aiemmassa luvussa toin esille, olin hieman huolissani, löytäisinkö yhtään halukasta kirjoittamaan kokemuksistaan. Hyvin nopeasti huoleni osoittautui kuitenkin turhaksi. Päädyin lähettämään tehtävänannon ja kertomusta tukevat kysymykset yhteensä kahdellekymmenelleyhdeksälle tutkimukseen sopivalle henkilölle. Ainoa kriteeri oli, että tutkimushenkilö oli äiti, joka oli suorittanut tai suorittaa parhaillaan korkeakouluopintoja lapsen/lasten ollessa alle kouluikäisiä.

Kiinnostuneiden määrä yllätti minut moninkertaisesti. Lopulta sain 17 ainutlaatuista kertomusta takaisin. Valitettavasti aineisto oli kokonaisuudessaan liian iso ja jouduin rajaamaan osan kertomuksista pois. Olin siirtänyt jokaisen kertomuksen koneelleni yhteen tiedostoon, jossa olin numeroinut kertomukset saapumisjärjestyksessä ja muokannut fontin ja muotoilut vastaamaan toisiaan. Lopulta rajaus tapahtui pisimpien kertomusten mukaan. Jokainen vähintään kolmesivuinen kertomus päättyi tämän tutkielman tarkastelun kohteeksi. Niitä oli kaikkiaan yhdeksän kappaletta. Kertomusten alkuperäinen numerointi näkyy tutkimustuloksissa sitaattien yhteydessä.

Tutkimushenkilöinä toimivat siis yhdeksän äitiä, jotka olivat suorittaneet tai suorittivat parhaillaan korkeakouluopintoja lapsen tai lapsien ollessa alle kouluikäisiä. Osa tutkimukseen osallistuneista oli siis jo valmistuneita, osalla opinnot olivat vielä kesken. Tutkimushenkilöiden elämäntilanteet olivat vaihtelevia ja opintojen suorittamisen ajalle mahtui monenlaista elämänmuutosta. Tästä syystä koin haastavaksi ryhmitellä äitejä tarkempiin kategorioihin. Kaksi tekijää olivat kuitenkin sellaisia, mitkä vaikuttivat yleisesti äitien kokemuksiin jossain määrin. Nämä olivat lasten lukumäärä ja työssäkäynti. Opintojen aikana osalla tutkimushenkilöistä lasten lukumäärä kasvoi ja työtilanne vaihteli. Kaiken kaikkiaan äitien lopullinen

lasten lukumäärä vaihteli yhdestä lapsesta neljään lapseen. Lisäksi neljä äideistä kävi opintojen ohella myös töissä.

6.5 Laadullinen sisällönanalyysi

Sisällönanalyysi keskittyy yksinkertaistettuna siihen, mistä asioista, aiheista ja teemoista tutkimuksen aineisto kertoo. Eli kuten esimerkiksi tässä tutkimuksessa: millaisia asioita kertomuksen kirjoittavat kertovat. Laadullisen sisällönanalyysin vaihtoehtoisena nimityksenä käytetään *teemoittelua* (Vuori 2023). Teemoittelussa aineistosta paikannetaan tutkimusongelman kannalta olennaiset aiheet eli teemat (Juhila 2023).

Tutkimuksessani on hyödynnetty laadullista sisällönanalyysiä ja sen puitteissa teemoiteltu kertomuksissa esiin tulleita korkeakouluopintojen ja äitiyden mahdollistavia tekijöitä, haastavia tekijöitä, taitoja ja vahvuuksia sekä heijastuksia työelämään. Tutkimustuloksissa esitetään yleensä teemojen käsittelyn yhteydessä sitaatteja, eli katkelmia aineistosta (Juhila 2023). Tutkimukseni tuloksia käsittelevässä osiossa jokaiseen tutkimuskysymykseeni olen vastannut avaamalla ensin teemoittelun kuvion avulla ja sen jälkeen syventänyt analyysiä sitaattien muodossa. Sitaattien tarkoitus on havainnollistaa teemoittelua ja tarjota lukijalle jälkiä siitä, mihin tutkija teemoittelunsa pohjaa (Juhila 2023).

Laadullisessa tutkimuksessa voidaan edetä niin sanotusti alhaalta ylöspäin. Tällöin puhutaan aineistolähtöisestä analyysistä, joka yksinkertaistettuna tarkoittaa teorian rakentamista empiirisestä aineistosta lähtien. (Eskola & Suoranta 2001, 19.) Tutkimuksessani olenkin edennyt ylläoleviin viitaten siten, että aineistossa esiin tulleet asiat on teemoiteltu, jonka jälkeen teoria on rakentunut teemojen ympärille ikään kuin aineiston tueksi.

6.6 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys

Arvioitaessa laadullista tutkimusta, yhtenä oleellisena perusteena sen laadusta on pidetty huolellista tutkimusprosessin kuvaamista ja aukikirjoittamista (Tobin & Begley 2004, 394; Tuomi & Sarajärvi 2004, 135-

139; Hyytiäinen 2003, 217; Creswell & Miller 2000, 128). Olen pyrkinyt olemaan mahdollisimman läpinäkyvä, avoin ja rehellinen läpi tutkimusprosessin. Olen kuvannut tutkimuksen etenemistä aiheen valinnan prosessista aina tutkimusaineiston hankintaan perustellen valintojani. Lopun pohdinnassa tarkastelen myös kriittisesti tekemiäni valintoja.

Laadullisen tutkimuksen arvioinnissa Kirk ja Miller käyttivät validiteetin ja reliabiliteetin käsitteitä (Kirk & Miller 1986, 19). Näiden käsitteiden sijaan laadulliseen tutkimuksen luotettavuuden arviointiin sopivat paremmin kuitenkin Denzin ja Lincolnin (2011) käsitteet *credibility*, *transferability*, *confirmability* ja *dependability*. Viimeisimmän rinnalla käytetään myös käsitettä *trustworthiness* (Denzin & Lincoln 2005, 24; Guba & Lincoln 1994, 114). Terminologialla on useita suomennoksia joiden avulla tutkijat ovat korostaneet toisistaan eroavia painotuksia (Tuomi & Sarajärvi 2004, 134-137).

Käsitteellä *credibility* voidaan tarkoittaa tulosten ja todellisuuden vastaavuutta (Guba & Lincoln 1994, 114). Kyseisellä käsitteellä viitataan tutkimuksen *uskottavuuteen*. Tutkimukseni *uskottavuutta* tukee se, että tutkimushenkilöiksi valikoitui sellaisia, jotka omasta vapaasta tahdosta halusivat kirjoittaa minulle kokemuksensa kertomuksen muotoon. Siitä huolimatta, että osaan tutkimushenkilöistä otin itse yhteyttä tiedustellen mahdollisuutta osallistua tutkimukseen, painotin, että kertomuksen kirjoittaminen perustuu omaan vapaaseen haluun ja tahtoon ilman pakotteita. Toivoin, että kertomuksen kirjoittaisivat sellaiset henkilöt, joille omien kokemusten, taitojen ja vahvuuksien pohtiminen antaisi heille itselleenkin jotain. Vuorovaikutus tutkimushenkilöiden kanssa oli puolin ja toisin avointa, kiitollista ja kannustavaa. Keräsin aineiston kertomusten muodossa ja tehtävänantona oli kirjoittaa vapaamuotoinen kertomus vastaten kuitenkin vähintään tehtävänannossa esitettyihin kysymyksiin (kts. 6.4 Tutkimusaineiston hankinta). Kertomuksista välittyi aidot pysähtymiset kysymysten äärelle ja niihin rehellinen vastaaminen. Tuloksia analysoidessa pyrin pitämään mieleni avoinna kaikenlaisille tuloksille ja tulosten osittainen yllättävyys ilmensi onnistumistani tässä.

Käsite *transferability* viittaa tulosten *siirrettävyyteen* (Guba 1981). Sinin (2010, 310) mukaan kvalitatiivisen tutkimuksen tulokset eivät ole helposti siirrettävissä, sillä sosiaalinen maailma on jatkuvassa muutoksessa. Tutkimuksen sisältö on riippuvainen tutkimushenkilöiden kokemuksista. Gubanin ja Lincolnin käsite *transferability* on vastine ulkoiselle validiteetille eli yleistettävyydelle (Guba & Lincoln 1994, 114). Tutkimukseni tulokset ovat vaikeasti siirrettävissä, sillä ne perustuvat tutkimushenkilöiden yksilöllisille kokemuksille ja ovat myös sidoksissa aikaan ja paikkaan. Yksilön kokemuksia on haastava yleistää eikä tämä lienee tarkoituskaan. Tulokset ilmentävät tämän ajan kokemuksia ja siirrettäessä tehtävänanto eri aikaan joko menneisyyteen tai tulevaisuuteen, voisivat tulokset olla hyvinkin erilaiset.

Guban ja Lincolnin käsite *confirmability* on rinnakkaiskäsite objektiivisuudelle. Se edellyttää neutraalia ja etäistä havainnointia. (Guba & Lincoln 1994, 114.) Käsitteellä voidaan viitata myös *luotettavuuteen*. Kyseisen käsitteen haaste on se, että koen olevani kiinteä ja oleellinen osa tutkimustani. Laadullisessa tutkimuksessa tutkija vaikuttaa koko tutkimusprosessiin aina käsitteiden valinnasta ja tulkinnasta lopulta tutkimusraportin tuottamiseen ja kaikkeen siihen, mitä näiden välillä tapahtuu (Hirsijärvi & Hurme 2008, 18). Tutkija on tutkimusprosessinsa keskeinen tutkimusväline tuoden tutkimusprosessiin omat käsityksensä, arvonsa ja uskomuksensa liittyen tutkittavaan aiheeseen. Tutkijan on tunnistettava oma paikkansa tutkijana, mikä vaatii itsensä reflektointia, itsekriittisyyttä ja ymmärtävää introspektiota. (Saarnivaara 1996, 105; Eskola & Suoranta 2001, 211). Tutkijan on mahdotonta olla koskaan täysin objektiivinen, sillä tutkijan tulkinta kuvastaa hänen omia todellisuuskäsityksiään. Tutkittavaa ilmiötä ei voida kuvata täydellisesti, sillä tutkimus on tulkintaa. (Sandberg 1997, 208.)

Pohtiessa omaa paikkaa tutkijana, tullaan käsitteeseen *dependability* eli vahvistettavuus. Kuten heti johdannossa kerroin, on tämän tutkielman aihe saanut alkunsa omista henkilökohtaisista kokemuksista ja mielenkiinnon kohteista. Täyttäisin itse kriteerit sopivana tutkimushenkilönä. Olen

kuitenkin tietoisesti pyrkinyt jättämään oman henkilökohtaisen kokemuksen taka-alalle keskittyen rooliini nimenomaan ilmiötä tutkivana henkilönä. Oma kokemukseni korkeakouluopintoja suorittavana, pienten lasten äitinä on näkynyt itselleni voimakkaimmin kertomuksia lukiessa. Välillä olen löytänyt itseni samaistumasta vahvasti kertomuksiin, toisina hetkinä olen ihannoiden lukenut muiden tapaa suoriutua. Myötätunto ja ymmärrys on ollut vahvasti läsnä erityisesti niissä kertomusten kohdissa, missä on koettu vaikeita tunteita tai haastavia hetkiä.

Vahvistettavuutta pohtiessa koin tärkeäksi tuoda esille oman taustani ja asemani tutkimusaiheen piirissä. Tutkimusta tehdessä tutkijan roolin (tutkijasubjektin) ja henkilökohtaisen subjektiivisuuden kohtaamisessa syntyy erilaisia yhdistelmiä. Laadullisessa tutkimuksessa näitä yhdistelmiä analysoidaan käsitteellä ”positio”. Tällöin viitataan tutkijan ja tutkittavien sekä tutkimuskohteen välisiin suhteisiin. Lisäksi tutkijan valitsema rooli on osa positiota. (Ronkainen 1999.) Oman tutkijaposition pohdinta ja sen vaikutusten ymmärtäminen suhteessa tutkimuksen kulkuun ja tuloksiin on siis oleellisen tärkeää erityisesti tutkimuksen luotettavuuden ja eettisyyden takaamiseksi.

Tutkijan tehtävä onkin huolehtia tutkimuksensa eettisyydestä. Eurooppalaisen tutkimuseettisen ohjeistuksen mukaan hyvän tieteellisen käytännön peruseriaatteita ovat luotettavuus, rehellisyys, arvostus ja vastuunkanto (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2023, 11). Olen kiinnittänyt huomiota siihen, että toimin läpi tutkimusprosessin tehden parhaani näiden periaatteiden toteutumiseksi. Halusin pitää erityistä huolta tutkimushenkilöiden anonymiteetista. Kertomusten lainauksista olen poistanut kaikki sellaiset tiedot, jotka voisivat uhata tutkimushenkilöiden anonymiteettia. Näitä ovat voineet olla esimerkiksi asuinpaikkakunta, opiskelupaikkakunta, opiskeltava ala tai ala missä työskennellään. Lisäksi olen pyrkinyt vaalimaan ja tuomaan tutkimushenkilöiden kokemuksia esille mahdollisimman autenttisesti. Tämä näkyy sitaattien runsaana käyttönä tutkimustuloksissa.

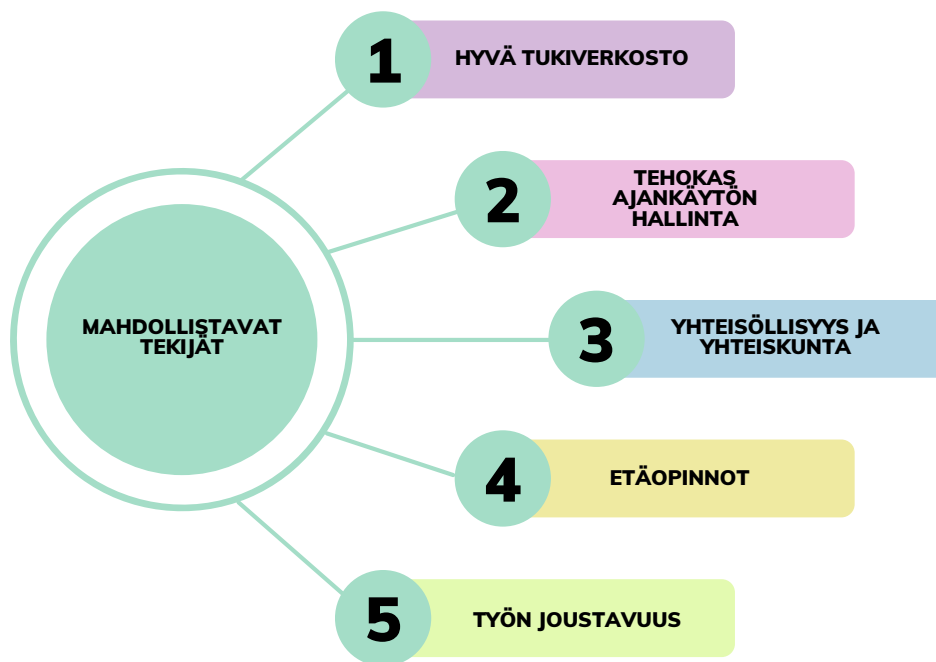
7 TULOKSET

Tulokset perustuvat yhdeksän korkeakouluopintoja ja pienten lasten äitiyttä yhdistäneen kokemusten ympärille. Kokemukset ilmenevät heidän itse kirjoittamissaan kertomuksissa. Tulokset rakentuvat neljän tutkimuskysymyksen ympärille vastaten yhdessä tutkimuksen pääkysymykseen ”miten alle kouluikäisten lasten äidit kertovat korkeakouluopinnoista.” Tulosten lopussa on korkeakouluopintoja ja äitiyttä yhdistäneet tyypit, joiden avulla olen havainnollistanut tutkimushenkilöiden kokemukset tiivistettyyn muotoon.

Koko tutkimusaineistoni koostui alkuun seitsemästätoista kertomuksesta. Numeroin kertomukset aineistonkeruuvaiheessa saapumisjärjestyksen mukaisesti. Näistä yhdeksän valikoitui pituutensa perusteella tämän tutkimuksen tarkastelun kohteeksi. Sitaattien yhteydessä näkyy kertomusten alkuperäinen numerointi.

7.1 Korkeakouluopintojen ja äitiyden yhdistämisen mahdollistavat tekijät

Tutkimushenkilöiden kertomuksista ilmenee, että korkeakouluopintojen eteneminen pienten lasten äitinä on monen tekijän summa. Olen ryhmitellyt kertomuksissa esiintyvät konkreettiset opintojen mahdollistajat viiteen teemaan. Niitä ovat hyvä tukiverkosto, tehokas ajankäytön hallinta, yhteisöllisyys ja yhteiskunta, etäopinnot ja työn joustavuus. (ks. kuvio 1.)

Kuvio 1. Korkeakouluopintojen ja äitiyden yhdistämisen mahdollistavat tekijät teemoittain

Tarkastelen seuraavaksi tarkemmin kunkin teeman sisältöä tutkimushenkilöiden kertomana.

7.1.1 Hyvä tukiverkosto

Hyvä tukiverkosto oli merkittävin kertomuksissa esiintynyt mahdollistava tekijä korkeakouluopintojen ja äitiyden yhdistämisessä. Tukiverkosto muodostui kertomuksissa puolisoista, isovanhemmista, sukulaisista sekä opiskelukavereista. Kertomuksissa mainittiin myös yleisesti tukiverkostosta, johon kuului perhepiiriä. Erityisesti puolison tuki ja lapsista huolehtiminen mainittiin suurimmassa osassa kertomuksista.

Lapsen isä lopetti työt neljältä ja minä opiskelin yleensä klo 16-21 ja viikonloppuisin enemmän.” 4. kertomus

”Viikonloppuisin puoliso oli lasten kanssa kun opiskelin, arkisin olivat päiväkodissa. Ilman puolisoa opiskelu ei olisi onnistunut silloin kun perheessä oli kaksi päiväkotia ikäistä lasta.” 1. kertomus

”En voi liikaa korostaa tukiverkkojen merkitystä opiskelun mahdollistajana. Etenkin puolisoni on kaikki nämä vuodet jaksanut kannustaa ja ymmärtää tätä touhua ja huolehtia lapsistamme.” 16. kertomus

Tasavertainen vanhemmuus mainittiin tärkeänä tekijänä mahdollistamaan opintoja. Tämä välittyi erityisenä kiitollisuutena tasavertaisesti lastenhoitoon osallistuvaa puolisoa kohtaan.

”Olen onnekas, kun vierelleni on löytynyt kumppani, joka tuki minua päätöksessä jatkaa opintoja vauva-arjen keskellä ja joka osallistui tasa-arvoisesti kanssani vauvan hoitamiseen.” 14. kertomus

Puolisolta saatuun tukeen ja vastuunottamiseen lapsesta liittyi myös ristiriitaa liittyen sisäistettyyn malliin, missä äidin ikään kuin kuuluisi olla lapsesta päävastuussa oleva vanhempi. Ilmiö äidistä vastuuta ottavana vanhempana välittyi muutamassa kertomuksessa.

”Puolisoni jäi vanhempainvapaalle [ajankohta] ja neljän kuukauden ajan sain täysipäiväisesti työstettyä graduani. Tämä tuntui hyvältä vaihtelulta vauvan kanssa elettyjen kuukausien jälkeen, sillä sain keskittyä täysin itseeni: omiin haaveisiini ja mielenkiinnonkohteisiini ja näin toteuttaa omaa minuuttani, joka ehkä jollain tavalla oli ensimmäisten äitiyden kuukausien ajan sulautunut vauvaan. Koin samalla hieman paineita siitä, että saisin puolisoni vanhempainvapaan aikana mahdollisimman tehokkaasti edistettyä tutkielmaani, sillä koin jostain syystä, että hän teki suuren uhrauksen kun jäi lapsemme kanssa kotiin. Nyt tiedostan, että tämä syyllisyys johtuu sisäistetyistä ulkopuolelta opitusta mallista, joka perustuu siihen kuinka äidin kuuluu hoitaa lasta.” 12. kertomus

”Kuulun konservatiiviseen koulukuntaan, joka edustaa ajattelua äidistä lapsen ensisijaisena hoitajana ja olen kokenut sen, että kun

lasta pitää sylissä edes lyhyen ajan silloinkin, kun tilanne ei salli, säästyy monelta itkulta.” 7. kertomus

Puolison lisäksi hyvään tukiverkoston kuului isovanhempien apu, joka vaihteli ajoittaisesta avusta siihen, että isovanhempi oli muuttanut samalle paikkakunnalle avuksi.

”Ensimmäisen opiskeluvuoden lapsi oli kotona ja toisen vuoden päivähoitossa. Äitini muutti aluksi [samalle paikkakunnalle] hoitamaan lastamme, sillä emme halunneet laittaa häntä vielä päiväkotiin.” 4. kertomus

Isovanhempien avun lisäksi lasten hoitoon saattoi osallistui kattavasti muitakin sukulaisia. Konkreettisen avun lisäksi perhepiirin tuki oli lievittämässä opintoihin liittyvää syyllisyyttä.

”Minun kohdallani äitiyden ja opintojen yhdistäminen on rakentunut perhepiiristä saadun tuen varaan. Puoliso on tukenut opinnoissa aina ja hän on ottanut vastuuta esim. lasten nukuttamisista sekä viikonlopuista, kun opinnot ovat vieneet paljon aikaa. Usein mieheni veli tulee myös leikittämään lapsia, josta olen kiitollinen. Mieheni sisar puolisoineen myös ottavat lapset hoitoonsa säännöllisesti. Ilman heitä tuntisin paljon enemmän syyllisyyttä opintojen viemästä ajasta ja voi olla, että opinnot olisivat edenneet tästä syystä nykyistäkin hitaammin.” 8. kertomus

Osassa kertomuksista mainittiin opiskelijatovereiden tuki yhtenä tekijänä opintojen mahdollistajana. Opiskelijakaverit saattoivat esimerkiksi katsoa pienen hetken lasta, kun opintojaan suorittava äiti kävi opiskeluihin liittyvässä tapaamisessa. Yhdessä kertomuksessa opiskelukaverilla oli iso rooli opintojen edistäjänä.

”Toinen asia mistä olen onnekas [puolison lisäksi], on opiskelukaveri, jonka kanssa olen voinut tehdä opintoja myös vauvan

syntymän jälkeen. Hän on ollut hyvin joustava aikatauluissa ja vastuiden jakamisessa. Olemme olleet yhdessä hyvä opiskelutiimi, joten opinnot ovat edenneet jouhevasti myös vauvan syntymän jälkeen. Tämän kevään aikana olemme saaneet yhdessä tehtyä yhden sivuaineen ja pro gradu tutkielman. Opiskelukaverista on muodostunut ystävä, jonka kanssa vietämme myös muuten aikaa. Tämä on ollut voimavara opintojen ja äitiyden yhdistämisessä.” 14. kertomus

7.1.2 Tehokas ajankäytön hallinta

Siinä missä opintoja oli mahdollistanut hyvä tukiverkosto, oli toinen iso tekijä tehokas ajankäytön hallinta. Puolison avun yhteydessä kävi ilmi, miten opintoja oltiin edistetty iltapäivisin ja viikonloppuisin. Tämän lisäksi lasten päiväuniajat mainittiin hyvänä hetkenä edistää opintoja.

”Olen kehittänyt tehokkuutta asioiden hoitamisessa, jos vauva nukkuu tunnin päiväunet, suunnittelen jo etukäteen kuinka edistän minulle tärkeitä asioita tässä ajassa. Teen listoja, joista jo yhden kohdan rastittaminen on saavutus. Pienien ilojen löytäminen edistyvistä asioista on ollut viimeaikojen isoin oivallus.” 12. kertomus

”...gradun kirjoitin täysin [monennenko] lapsemme päiväunien aikana. Hän nukkui parvekkeella vaunuissa ja minä tunnollisesti työstin gradua eteenpäin etäyhteyksin yliopistolle.” 10. kertomus

Uniaikojen hyödyntämisen lisäksi tehokas ajankäyttö näkyi esimerkiksi yövuoroilla tehtyinä esseinä ja yleisenä multitaskaamisena.

”Vauvan synnyttyä hän nukkui paljon ja hyvin, joten pystyin edelleen viimeistelemään opintoja unien aikana. Toisinaan pidin vauvaa kantorepussa rintaa vasten ja kirjoitin lopputyötä. Myönnettäköön kuitenkin, että aika on tainnut kuultaa jo muistoja. Lapsen syntymän jälkeen järjestin myös häitä ja ristiäisiä, jotka olivat samalla viikolla

kuin opinnäytetyön palautus. Lopulta taisin palauttaa opinnäytetyön kahdelta yöllä, kun deadline oli ollut paria tuntia aiemmin. Opinnäytetyötä esittäessäni vauva ja mieheni odottivat ulkopuolella ja kävin imettämässä vauvan ennen ja jälkeen esityksen.” 8. kertomus

Multitaskaamiseen liittyen kertomuksissa ilmeni ristiriitaa. Toisaalta siitä taidosta oltiin ylpeitä, toisaalta se oli tunnistettu kestävämmäksi tavaksi toimia.

”Opinnot poikkeavat työelämästä siinä, että asioita ei tarvitse ottaa liian vakavasti. Lapset ovatkin aloittaneet korkeakoulu-uransa jo nuorella iällä ja ovat istuneet sylissä useamman kerran etäluennoilla. Eli multitaskaamista, mutta meiltä äideiltähän se sujuu.” 7. kertomus

”Olen opetellut aikatauluttamista ja yhteen asiaan keskittymistä kerrallaan. Olen aikaisemmin pitänyt ”multitaskausta” hyvänä ominaisuutena, mutta nykyään tuntuu, ettei ajatus riitä siihen. Pystyn olemaan parempi äiti ja parempi opiskelija, kun teen asiat yksi kerrallaan, ja keskityn aina täysillä sen hetkiseen työhön.” 4. kertomus

Suurimmassa osassa kertomuksia ilmeni, että lähes jokainen liikenevä hetki oltiin hyödynnetty opintojen edistämiseen. Yksi korkeakouluopintoja suorittanut äiti kertoi irtisanoutumisen töistä koronan vuoksi edistäneen opintoja. Tämän lisäksi sairauslomalle vieneet raskausvaivat tarjosivat tilaisuuden kirjoittaa kandi valmiiksi. Opintojen edistäminen on vaatinut välillä myös luovia ratkaisuja, joissa ajankäytön hallinta kiteytyy menestyksellisesti.

”Olen lenkkeillyt ja kuunnellut luentoja, kuskannut lapsia harrastuksiin luento korvillani jne. Mielestäni nämä ovat toimineet erinomaisesti ja olen saavuttanut myös menestystä opinnoissani.” 10. kertomus

7.1.3 Yhteisöllisyys ja yhteiskunta

Yhtenä merkittävimpana yhteiskunnan tarjoamana opintojen mahdollistajana oli päiväkotitoi. Siinä vaiheessa kun lapset siirtyivät päiväkotiin, jäi opinnoille aikaa aivan kuin jäisi työnteolle. Tämä on toki ollut mahdollista vain niissä tapauksissa, missä äiti on ollut kokoaikainen opiskelija eikä esimerkiksi töissä opintojen lisäksi.

”Siirryttyäni kokoaikaiseksi opiskelijaksi elämä on helpottunut todella paljon, koska lapset ovat olleet päiväkodissa/esikoulussa. En koe, että opinnot poikkeaisivat aikataulullisesti työstä kovinkaan paljon. Jos lapsi on sairas, katsotaan miehen kanssa aamulla kalenterista, kumpi hoitaa milloinkin lasta.” 7. kertomus

”Nyt tätä kirjoittaessani ajattelen, että ”vain” äitiyden ja opintojen yhdistäminen on melko helppoa, jos lapset kävisivät päiväkodissa. Tällöin kursseja kerkeää suorittaa ja opintoihin pääsee syventymään rauhassa. Töiden tekeminen 100% työajalla tekee sen, että jäljelle jäävä vapaa-aika täytyy sitten jakaa koti- ja koulutöiden sekä lasten kanssa olemisen kesken. En tätä suosittelisi kenellekään, vaan mahdollisuuksien mukaan rohkaisisin tekemään esimerkiksi 80% työaikaa. Se oli omakin tavoite, mutta työpaikan vaihdoksen jälkeen se suunnitelma ei toteutunutkaan.” 8. kertomus

Opiskelua luonnehdittiin jopa helpommaksi yhdistelmäksi äitiyden kanssa kuin työnteoa, jos lapset olivat päivät hoidossa ja sai keskittyä vain opintoihin.

”Vanhemmuus, erityisesti äitiys, on sinänsä haaste. Koska olen aikuisopiskelija ja opiskelijarientoni jo aikanaan rientänyt (ei todellakaan tee enää mieli osallistua mihinkään bileisiin tms.), ovat opinnot pikemminkin tuoneet helpotusta äitiyteen työelämään verrattuna, koska opinnoissa voi vapaasti tehdä itselleen juuri niin

kevyen ohjelman kuin haluaa. Työelämässä paineet ovat paljon kovempia, eikä siellä välttämättä voi vaikuttaa niin paljon kaikkiin asioihin kuin opinnoissa.” 7. kertomus

Taloudellisena mahdollistajana otettiin asuntolainalle lyhennysvapaata ja valtion takaama opintolaina. Yhteiskunnan tarjoamien helpotusten lisäksi korostui yhteisöllisyys lasten hoidossa. Tämän ajan yhteiskunnallinen henki ”mediayhteiskuntana” välittyi lasten netissä vietetyn ajan muodossa, kun äiti on edistänyt opintojaan. Tämä ei korostunut mitenkään voimakkaasti ja enemmän tuotiin esille lasten itsenäisen leikin taitoja. Netistä katsotut lastenohjelmat olivat kuitenkin yksi keino saada opintoja tehtyä.

”Lapset ovat olleet hoidossa milloin missäkin, naapurissa, vanhemmillani, kavereilla ja välillä juosseet pihalla keskenään. Toisinaan ovat katsoneet lastenohjelmia netissä ja välillä riidelleet niin kovaäänisesti, että se on kuulunut vastamelukuulokkeista läpi.” 7. kertomus

”Välillä nuorimmaisemme oli mukana etätapaamisissa, mutta hän on onnekseni ollut erittäin hyvä nukkuja. Opintojeni ansiosta hän on myös oppinut leikkimään itsekseni ja ikään kuin tottui siihen, että teen välillä koulujuttuja itsekseni. Aloitimme usein yhdessä leikin ja hän saattoi jatkaa sitä toista tuntia itsekseni. Tällöin oli minun mahdollisuuteni avata tietokone ja alkaa tehdä koulutöitä.” 10. kertomus

Aikaisemmin tuloksissa havainnoin, kuinka yksi äideistä oli edistänyt opintojaan puolisonsa vanhempainvapaan aikana. Puolison vanhempainvapaa herätti äidin oivaltamaan, kuinka hänellä oli alitajuinen ajatus siitä, että äidin kuuluisi olla lapsen ensisijainen hoitaja. Äitien tietynlaiset ”hyvän äidin myytit” välittyivät kertomuksista. Vahvistusta sille, että on sallittua olla jotain muutakin kuin vain äiti, haettiin niin läheisiltä kuin muiltakin ulkopuolisilta tahoilta, kuten neuvolasta.

”Summatakseni kokemustani korkeakouluopintojen ja äitiyden yhdistämisestä haluan sanoa, että tämä on ollut elämäni parasta aikaa. Onnelliseen kokemukseeni vaikuttaa moni asia, vauvani luonne, oma ajatteluni ja sen mukanaan tuoma varmuuden tunne siitä, että selviän, kumppanini läsnäolo ja tuki, opiskelukaverini ja ystäväni sekä yliopiston joustavuus. Lisäksi tähän on vaikuttanut yhteiskunnalta saamani palvelut, kuten neuvola. Olen saanut sieltä sekä läheisiltäni positiivista vahvistusta sille, että äitiyden ei tarvitse olla ainut asia elämässäni, vaan saan tehdä myös omia asioita.” 14. kertomus

Kuten edellä kuvatussa sitaatista välittyy, on kokemus korkeakouluopintojen ja äitiyden yhdistämisestä ollut tämän hetken yhteiskunnassa onnellinen ja yksilötasolla voimauttava kokonaisuus.

7.1.4 Etäopinnot

Kertomuksissa yksi merkittävä tekijä opintojen edistymisen kannalta oli mahdollisuus suorittaa opintoja etäyhteyksin. Osa oli jo hakuvaiheessa katsonut valmiiksi opiskelupaikan, jossa opinnot oli mahdollista suorittaa etänä.

”Tietysti on helpottanut se, että suoritin maisteriopinnot kokonaan etänä, enkä kertaakaan päässyt [opiskelupaikkakunnalle], vaikka niin olisin toivonutkin, koska kurssi toisensa jälkeen toteutettiin etänä. Eli siinä mielessä ollut jopa helpompaa, kuin jos olisi ollut lähitoisissa.” 7. kertomus

”Hain vain yliopistoihin, joissa tiesin olevan hyvät etäopiskelun mahdollisuudet. Tässä elämänvaiheessa en olisi mitenkään pystynyt matkustamaan säännöllisesti toiselle paikkakunnalle. Myöskään muutto toiselle paikkakunnalle pienten lasten kanssa ei ollut oikeastaan edes mietinnässä, sillä olimme juuri ostaneet omakotitalon ja tukiverkostot olivat sen lähellä. Onneksi

[opiskelupaikkakunnalla] opinnot voi suorittaa pitkälti etänäkin.” 8. kertomus

Siinä missä korona haastoi ja mullisti maailmaa negatiivisesti, oli sen tuomat mahdollisuudet suorittaa opintoja etänä rikkaus korkeakouluopintoja ja äitiyttä yhdistäneille. Koronan tuomat, nopeat pakottavat muutokset kurssien järjestämisen suhteen voisi ajatella olevan jopa yksi mahdollistaja opintojen ja äitiyden yhdistämisessä, sillä kun etämahdollisuudet yhden opiskelijan kohdalla loppuivat, jäivät opinnot tauolle.

”Odotin [monennettako] lastamme ja päätin heti, etten pitäisi ollenkaan äitiyslomaa, vaan koronan vuoksi minulla olisi mahdollisuus suorittaa opintoja kotoa käsin etänä. Opiskelin erittäin tiiviisti ja koen, että jaksoin huomattavan paljon paremmin myös kotona lasten kanssa, kun sain toteuttaa myös muita itselleni tärkeitä asioita. Tässä tapauksessa opintojani. Tällä tiellä olen nyt, kahdessa vuodessa suoritin lähes koko viiden vuoden koulutuksen. Sen jälkeen pidin vuoden vapaata koulusta, koska etämahdollisuudet loppuivat.” 10. kertomus

Joissakin tapauksissa etäopinnot ovat järjestyneet opettajien joustamisen tuloksena. Jouston lisäksi sekä opettajien että opiskelukavereiden myönteinen suhtautuminen vauvaan on mahdollistanut osallistumisen luennoille.

”Suurin osa yliopiston opettajista on huomionnut äitiyden tuomat rajoitteet. Opettajat ovat olleet joustavia ja etenkin alkuvaiheessa mahdollistaneet osallistumisen etänä. Vauvani on luonteeltaan rauhallinen, joten olen voinut kuljettaa häntä mukana yliopistolla luennoilla. Siellä hänet on opettajien toimesta huomioitu hyvin. Myös opiskelukaverit ovat osoittaneet, ettei vauvan mukanaolo ole haitannut.” 14. kertomus

7.1.5 Työn joustavuus

Tämän tutkimuksen yhdeksästä tutkimushenkilöstä neljä äitiä kävi korkeakouluopintojen ohella myös töissä. Työn luonne tai sen joustavuus mahdollisti osittain opintoja, oli kyseessä sitten äidin työ tai puolison työ. Puolison joustavat työajat ja etätyömahdollisuus olivat tarjonneet helpotusta arjen pyörytykseen, kun toinen vanhemmista suoritti opintoja.

”Mieheni teki lyhennettyä työaika, jotta lasten hoitoaika pysyi kuudessa tunnissa, kun lähdin suorittamaan työssäoppimisjaksoa ja palasin sen jälkeen töihin 100% työajalla.” 8. kertomus

”Lapsen isä teki etätöitä ja pystyi päättämään aikatauluistaan joustavasti, joten tenttien tai pakollisten luentojen aikana hän pystyi vahtimaan lasta.” 4. kertomus

Työssäkäyvien äitien kohdalla apuna oli työnantajan tarjoamat palkalliset opintopäivät, opintovapaa tai lyhennetty työaika.

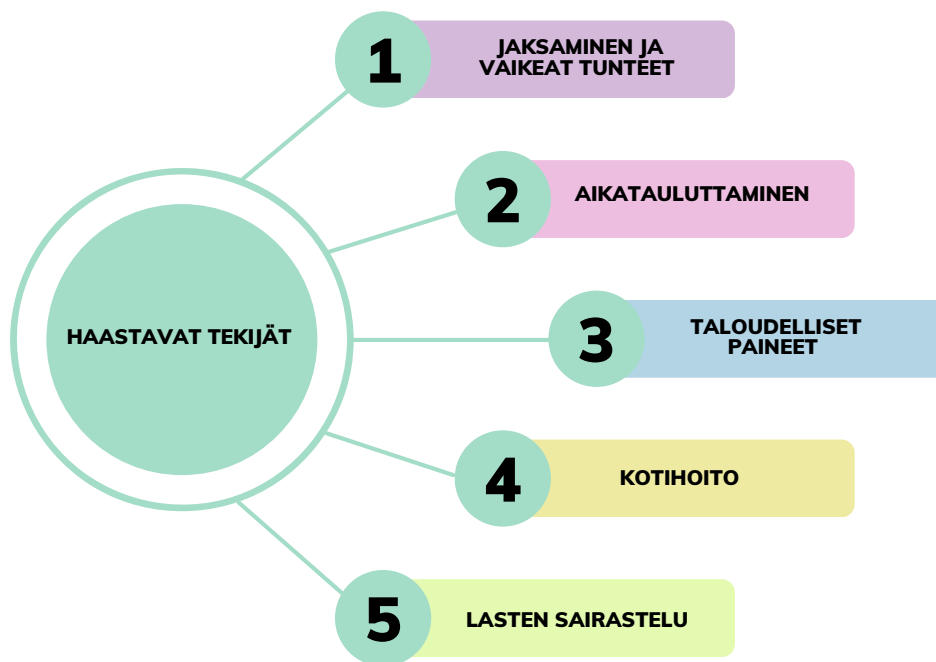
”Olen tehnyt opintoja vaihteittain ja enimmäkseen työnantajan palkallisia opintopäiviä hyödyntäen. Välillä opinnoissa on ollut kuukausien tauko. Työnantaja mahdollisti 10 palkallista opintopäivää vuodessa, jos opinnot tähtäsivät sellaiseen tutkintoon, josta sote alalla oli pulaa, kuten [opiskeltava tutkinto]. Se on tarkoittanut sitä, että kurssit on pitänyt suorittaa päivässä tai kahdessa, kun oli ne palkalliset opintovapaat. Välillä toki myös viikonloppuja kului opintojen tekemiseen.” 1. kertomus

”Tein 70 % työaika, joka tarkoitti sitä, että olin töissä 3-4 päivää viikosta ja loput opiskelin. Työpäivät saattoivat olla myös viikonloppuisin, mikä tarkoitti sitä, ettei viikossa ollut välttämättä yhtään vapaapäivää.” 16. kertomus

Siinä missä työn joustavuus tai sen luonne oli mahdollistanut opintojen suorittamista, oli työ lapsiperheiden ja korkeakouluopintojen päälle monilla tätä palettia pyörittäville haastava yhdistelmä. Kuten edellä mainitussa sitaatissa kävi ilmi, ei viikkoon mahtunut välttämättä yhtään vapaa-aikaa. Seuraavaksi lähden tarkastelemaan laajemmin korkeakouluopintojen ja äitiyden yhdistämisen haastavia tekijöitä.

7.2 Korkeakouluopintojen ja äitiyden yhdistämisen haastavat tekijät

Havaitsin tarkastellessa korkeakouluopintojen ja äitiyden yhdistämisen mahdollistavia tekijöitä, että niitä oli löydettävissä jokaisesta kertomuksesta. Haastavat tekijät sen sijaan painoutuivat kertomuskohtaisiksi. Niissä korostui jokaisen äidin henkilökohtainen kokemus, eikä haastavia tekijöitä ollut kerronnallisesti löydettävissä jokaisesta kertomuksesta, vaikka yhdistäviä tekijöitä löytyikin. Osassa kertomuksista haastavat tekijät olivat painopisteessä, toisissa taas taustalla olevina tekijöinä, joihin oli löydetty ratkaisuja. Vastatessa kysymykseen korkeakouluopintojen ja äitiyden haastavista tekijöistä, painotan erityisesti niitä tekijöitä, jotka kertomuksissa nimettiin haasteiksi. Olen jakanut haastavat tekijät viiteen eri teemaan. Näitä ovat jaksaminen ja vaikeat tunteet, aikatauluttaminen, taloudelliset paineet, kotihoito ja lasten sairastelu. (ks. kuvio 2.)

Kuvio 2. Korkeakouluopintojen ja äitiyden yhdistämisen haastavat tekijät teemoittain

Seuraavaksi tarkastelen kunkin teeman sisältöä tarkemmin tutkimushenkilöiden kertomana.

7.2.1 Jaksaminen ja vaikeat tunteet

Korkeakouluopintojen ja äitiyden yhdistämistä haastoivat erilaiset jaksamisen haasteet ja vaikeat tunteet. Jaksamisen haasteisiin liittyi uupumusta, energian- ja tukiverkoston puutetta, yleistä kuormittuneisuutta sekä motivaation ylläpitämisen haasteita. Kuten aiemmin mainitsin, osa tutkimukseen osallistuneista teki opintojen lisäksi töitä ja erityisesti niissä tapauksissa jaksamisen haasteet olivat paikoin vahvasti läsnä, kuten seuraavassa sitaatissa käy ilmi.

”Haasteena on tietenkin ollut oma jaksaminen ruuhkavuosien keskellä kun kaikkeen siihen on vielä lisänä opinnot ja etenkin kesken olevat opinnot ovat tuntuneet stressaavilta. Jaksamisen haasteet ovat tosiaan johtaneet jopa uupumukseen saakka, joka tietenkin vaikutti koko perheen hyvinvointiin.” 1. kertomus

Tutkimushenkilöitä yhdistävä tekijä oli korkeakouluopintojen ja äitiyden yhdistäminen. Muita rajoituksia ei ollut, joten kertomuksiin mahtui monenlaista kokemusta erilaisista elämäntilanteista. Siinä missä osa kävi opintojen ohella töissä, oli toisella pieni vauva hoidettavana kotona opintojen lisäksi.

”Huomaan vaativani itseltäni kohtuuttomia arjessa, joka jo lähtökohtaisesti on varsin kuormittavaa. Kuormitukseen vaikuttavat epäsäännöllinen rytmi (uniaikojen jatkuva muuttuminen), vauva jolle usein kelpaa vain äidin läsnäolo, jatkuva valppaana pysyminen, kodin askareiden hoitaminen ja omista perustarpeista huolehtiminen (uni, syöminen ja hygienia) vauvan tarpeiden ohessa. Olen miettinyt tulisiko minun pistää opintoni tauolle ja odottaa kunnes jaksamista ja motivaatiota viimeiseen rutistukseen löytyisi, mutta samalla pelkään tuon päätöksen johtavan siihen, että opintoni jäävät roikkumaan enkä valmistu maisteriksi lainkaan.” 12. kertomus

Sama äiti jatkaa kertoen vaikeista tunteistaan.

”Suurimpana haasteena itselleni koen jatkuvan tilan, jossa koen pientä riittämättömyyttä ja huonoa omaatuntoa siitä, mitä en pysty tekemään loppuun. Mieleni on kuin selain, jossa on auki miljoona välilehteä samaan aikaan, enkä saa niitä suljettua seuraavien jo avautuessa. Jotain on jatkuvasti kesken ja sen sietäminen on itselleni äärimmäisen haastavaa. Nautin asioiden loppuun saattamisesta ja helpotuksen tunteesta, jonka se minussa synnyttää.” 12. kertomus

Osassa kertomuksista vaikeat tunteet ovat ikään kuin taustalla olevina tunnetiloina, joiden helpottamiseksi on keksitty erilaisia ratkaisuja. Näitä ei siis niinkään ilmaista haasteeksi vaan enemmänkin luonnolliseksi osaksi äitiyteen liittyvää tunteiden kirjoa.

”Lapsen kanssa pyrin viettämään paljon laatu-aikaa kodin ulkopuolella, jotta rentoutuisin itsekin. Käymme viikottain

muskarissa, uimassa ja kirjastossa. Harrastuksissa käyminen on tuonut tunteen, että hoidan myös äitiroolini hyvin ja lapseni saa hyvän lapsuuden. Tämä poistaa huonoa omaatuntoa siitä, että usein opiskelen illat ja viikonloput.” 4.kertomus

Puhuttaessa vaikeista tunteista äitien kertomuksista huokuu, että he haluavat olla ennen kaikkea hyviä äitejä, mutta myös pärjätä opinnoissa. Aika, joka vietetään opintojen parissa, on poissa lasten kanssa vietetystä ajasta. Tasapainottelu opintojen ja äitiyden välillä näkyy huonona omanatuntona, riittämättömyyden tunteena sekä motivaation puutteena. Vaikeita tunteita on paikattu ulkopuolelta tulevan hyväksynnän sekä armollisuuden kautta, mutta myös priorisoimalla aikaan lasten kanssa.

7.2.2 Aikatauluttaminen

Siinä missä mahdollistavana tekijänä korostui tehokas ajankäytön hallinta, haastoivat erilaiset aikataululliset tekijät opintojen ja äitiyden yhdistämistä. Tämä ilmeni ajanpuutteena, vapaa-ajan vähyytenä, lähiopintojen haasteellisuutena sekä opintojen joustamattomuutena. Jonkin koettiin olevan aina kesken ja satunnaiset pakolliset menot aiheuttivat pään vaivaa, sillä jokainen niistä vaati aikatauluttamista.

”Pienen lapsen äitinä en ole voinut matkustaa pitkiksi ajoiksi [opiskelupaikkakunnalle] opiskelemaan, sillä en usko, että lapselle on hyväksi olla monta yötä erossa minusta. Joissain kursseissa on kuitenkin pakollisia luentoja monta päivää putkeen. Tällöin joudun laittamaan lapsen tarpeet edelle ja käymään vain osalla luennoista. Tämä vaikuttaa arvosanoihin.” 4. kertomus

”Aikataululliset haasteet ovat totta. Ammattikorkeakoulussa luentoja saattoi olla iltaan asti paikan päällä. Päiväkoti meni kiinni klo 16:30 ja mieheni työskenteli iltaisin. Minun oli siis lähdettävä luennoilta aiemmin ja suoritettava lisätehtäviä tämän vuoksi.” 10. kertomus

Siitä huolimatta, että opinnot olisivat olleet erityisen mieluisia, ei niistä päässyt nauttimaan täysin rinnoin jatkuvan kiireen vuoksi.

”Haastavinta äitiyden ja opiskelun yhdistämisessä on ollut jatkuvat riittämättömyyden tunne sekä ajan järjestäminen opinnoille ja tietenkin myös lapsille. Silloin kun aikaa opiskelemaan on saanut järjestettyä, on opiskelua leimannut kiire. Kirjallisuuteen ei ole ehtinyt perehtyä niin perinpohjin kuin olisin halunnut, sillä tärkeämpää oli saada mahdollisimman paljon näkyvää aikaiseksi mahdollisimman vähässä ajassa. Usein on ollut vaikeaa nauttia vapaa-ajasta, koska takaraivossa on naputtanut tekemätön essee, lukematon artikkeli tai kesken oleva gradu.” 16. kertomus

Oma haasteensa syntyi myös osalle äideistä siitä, ettei erilaisiin opiskelijarientoihin tai opiskelijatoimintaan riittänyt aikaa.

”Oma haasteensa on ammatillisen verkoston luominen opiskellessa. Pienen lapsen äitinä en voi lähteä opiskelijarientoihin tai osallistua opiskelijatoimintaan, sillä siihen ei riitä aika.” 4. kertomus

7.2.3 Taloudelliset paineet

Opiskelu lapsiperheessä vaatii usein erityisiä taloudellisia järjestelyjä. Jokaisella tutkimushenkilöistä oli osallistuva puoliso ja osassa kertomuksista tuotiin ilmi puolison isompaa vetovastuuta taloudellisesti. Siitä huolimatta taloudellinen tilanne aiheutti paineita ja vaati erityisiä järjestelyjä. Joidenkin äitien kohdalla mahdollisuutta täysipäiväiseksi opiskelijaksi ei ollut, sillä taloudellisesti se olisi ollut liian haastavaa.

”Kolmen lapsen perheen elättäminen ei ole nyky maailmassa halpaa, jonka vuoksi olen joutunut koko opiskelujen ajan tekemään myös paljon töitä.” 16. kertomus

”Vanhempana opiskellessa tulee myös taloudellisia paineita, sillä opintotuki on todella pieni. Taloudelliset paineet luovat ristiriitoja. Toisaalta, jos valmistuu mahdollisimman nopeasti, pääsee takaisin töihin tienaamaan. Toisaalta töiden saanti ilman harjoittelukokemusta voi olla vaikeaa, mutta harjoittelu hidastaa opintojen etenemistä.” 4. kertomus

Taloudelliset paineet olivat luoneet ristiriitoja, joiden ratkaiseminen oli paikoin haastavaa. Yksi äideistä kertoi mönkään menneistä suunnitelmista päästessään opiskelemaan juuri ennen toisen lapsen syntymää:

”Valintatulos yliopistoon pääsemisestä tuli kahta viikkoa ennen toisen lapsemme syntymää. Olin jo hakiessa päättänyt, etten aloittaisi opintoja heti syksyllä, vaan hakisin opintojen lykkäämistä vuodelle. Koska minulla ei ollut työpaikkaa, suunnittelin hakevani työkkäristä oikeutta opiskella omaehtoisesti työttömyyspäivärahalla. Tämä ei kuitenkaan onnistunut, sillä työkkäristä katsottiin, että työllistyn [olemassa olevalla tutkinnolla] ihan hyvin. Tämä aiheutti ahdistusta taloudellisesta tilanteesta, sillä kahden lapsen ja asuntolainan kanssa ei pärjäisi pelkällä opintotuella. Onneksi sain työpaikan [olemassa olevan tutkinnon alalta], jota pystyin tekemään osa-aikaisesti.” 16. kertomus

7.2.4 Kotihoito

Kotihoidolla tarkoitetaan, että lasta hoidetaan kotona eikä esimerkiksi päivähoidossa. Jompikumpi vanhemmista tai mahdollisesti myös isovanhempi huolehtii lapsesta saaden kotihoidontukea. Lasta voi pitää kotihoidossa aina 3-vuotiaaksi saakka. Yhtenä haasteena kertomuksissa ilmeni sopivan päivähoitopaikan saatavuus, jolloin lapsi oli kotihoidossa siitä huolimatta, että hänelle oli yritetty saada päiväkodista hoitopaikkaa.

”Lapsen oli tarkoitus mennä päiväkotiin keväällä, mutta [asutulla paikkakunnalla] ei ollut tarjota varhaiskasvatuspaikkaa kotimme

läheltä ja meillä ei ole autoa. Varhaiskasvatuksen huono saatavuus vaikutti siis opiskeluun. Oli haastavaa opiskella samalla kun lapsi oli kotona. Jouduin uusimaan pari tenttiä ja luulen, että olisin saanut parempia arvosanoja, jos minulla olisi ollut enemmän energiaa ja aikaa.” 4. kertomus

Siitä huolimatta, että opiskelu olisi edennytkin lasten ollessa kotihoidossa, oli arki alkanut tuntua liian kuormittavalta.

”Vaikka opinnot edistyivät hitaasti mutta varmasti, niin kahden lapsen kotihoito ja perhearki yhdistettynä opiskeluun alkoi tuntua vaativalta. [Nykyiset opinnot] olivat osoittautuneet työmäärältään työläämmiksi kuin [edeltävät opinnot]. Niinpä esikoinen aloitti päiväkodissa joulukuussa opintojen aloitusvuonna. 8. kertomus

7.2.5 Lasten sairastelu

Siinä missä kotihoito koettiin opintojen etenemisen kannalta haastavaksi, on varsin luonnollista jatkumoa sille, että sairastavat lapset kotona vievät aikaa opinnoilta.

”Taukoa opiskeluun ja töihin toi lasten sairastelu, sillä etenkin nuorempi lapsemme oli jatkuvasti kipeänä korvakierteen vuoksi. Välillä tuntui, että sairaspäivät tulivat aina niinä päivinä, kun minun olisi pitänyt opiskella.” 16. kertomus

”Yhden kurssin suoritus jäi minulta myös kerken tänä keväänä, sillä lapsi oli kipeänä päiväkodin alettua lähes joka toinen viikko, enkä päässyt matkustamaan [opiskelupaikkakunnalle].” 4. kertomus

Lasten sairasteluun oli moni tutkimushenkilö tottunut niin, ettei maininnut sitä niinkään haasteena vaan olemassa olevana tekijänä, johon olivat keksineet erilaisia ratkaisuja.

”Olen oppinut rakentamaan aikataulut niin, että ne ovat riittävän armollisia ja kestävät muutoksia. Inhoan jättää asioita viime tinkaen, ja se antaa pelivaraa myös niissä tilanteissa, kun lapsi esimerkiksi sairastuu oksennustautiin.” 7. kertomus

7.3 Korkeakouluopintojen ja äitiyden yhdistämisen taidot ja vahvuudet

Tässä luvussa tarkastelen, millaisia taitoja ja vahvuuksia korkeakouluopintojen ja äitiyden yhdistäminen oli vaatinut. Taidot ja vahvuudet ilmenivät kertomuksissa ryppäissä ja vahvimmin esille tulleet nivoutuivat luonnollisesti kolmeen taito- ja vahvuuspariin. Kyseiset parit ovat organisointi ja priorisointi, motivaatio ja sinnikkyys sekä armollisuus ja kärsivällisyys. (ks. kuvio 3.)

Kuvio 3. Korkeakouluopintoja ja äitiyttä yhdistäneiden taito- ja vahvuusparit

Seuraavaksi tarkastelen tarkemmin eniten kirjoitelmissa esiintyneitä taito- ja vahvuuspareja.

7.3.1 Organisointi ja priorisointi

Tutkimushenkilöt kertoivat korkeakouluopintojen ja äitiyden yhdistämisen kysyvän eniten organisointitaitoja. Tähän liittyi vahvasti aikatauluttaminen ja suunnitelmallisuus niin opinnoissa kuin lapsiperhearjen pyörittämisessä. Organisoinnin lisäksi opintojen ja äitiyden yhdistäminen vaati taitoa priorisoida. Tämä tarkoitti asioiden laittamista tärkeysjärjestykseen. Organisoinnin ja priorisoinnin taidot ilmenivät kertomuksissa melko kaavamaisesti siten, että äidit suunnittelivat tekevänsä jotain, ryhtyivät hommiin heti ja keskittyivät yhteen asiaan kerrallaan. Toiminta muodostui pienistä askelista kohti suurempaa tavoitetta.

”Olen opetellut taitoa ryhtyä hommiin heti. Kurssit, esseet ja tenttiin lukeminen on pakko hoitaa alta pois heti kun mahdollista, sillä seuraavat kaksi viikkoa lapsi saattaa olla kipeä tai päiväkoti lakossa, lapsi ei ehkä nuku öitään jne. Tehtäviä ei voi enää jättää myöhemmäksi... Priorisoimalla tärkeimpiä kursseja tai töitä ei jää jumiin tehtäviin, jotka eivät etene toivotusti.” 4. kertomus

”Äitiyden ja opiskelun yhdistämisessä olen tarvinnut taitoja organisoida ja priorisoida asioita. Olen palastellut opinnot pienempiin välietappeihin, jolloin opiskelu ei ole tuntunut yhdeltä isolta urakalta.” 16. kertomus

”Haasteista olen selvinnyt opettelemalla aikatauluttamaan kaiken tekemisen hyvin, myös vapaa-ajan.” 1. kertomus

Opintojen ja äitiyden yhdistäminen oli laittanut tutkimushenkilöt pohtimaan syvämmällä tasolla sitä, mikä elämässä on tärkeää ja oleellista. Asioiden laittaminen tärkeysjärjestykseen kieli arvoista, joissa lapset ja heistä huolehtiminen arvotettiin prioriteeteissa korkeimmalle. Muu elämä ja opinnot rakentuivat lapsista huolehtimisen ympärille.

”Olen oppinut keskittymään tärkeimpiin asioihin niin opinnoissa kuin elämässä ylipäättänsä. Kalenterin täyttäminen yhdessä koko perheen kanssa on tärkeää, jotta kaiken pyörittäminen jokaiselle mieluisalla tavalla on mahdollista.” 10. kertomus

”Omakohtainen näkemykseni on, että kun asiat ovat oikeassa tärkeysjärjestyksessä elämä sujuu helpommin. Jokaisella lapsella on tarve tulla nähdyksi ja kuulluksi. Vastaamalla tähän tarpeeseen (vie aikaa 10 sekuntia – 5 minuuttia) saa rauhan keskittyä luentoon tai tehtävään hyvän tovin.” 7. kertomus

7.3.2 Motivaatio ja sinnikkyys

Korkeakouluopintojen ja äitiyden yhdistäminen oli kysynyt motivaatiota ja sinnikkyyttä. Motivaation taso vaihteli ja silloin kun motivaatio oli alhaisempi, tuli mukaan sinnikkyys. Kirjoitelmista välittyi kuitenkin, että opiskeltava ala oli pohjimmiltaan mieluisa. Ymmärrettävästi mieluisaa alaakin kohtaan motivaatio voi vaihdella ja olla riippuvainen kulloinkin vallitsevasta elämäntilanteesta. Osalle äideistä opiskelu oli kuitenkin jopa verrattavissa harrastukseen tai oli vähintäänkin tärkeä vastapaino äitiydelle.

”Opintojen ja äitiyden yhdistäminen on vaatinut paljon sisäistä motivaatiota, opiskelu- ja aikataulutustaitoja ja sinnikkyyttä. Aina en ole näissä onnistunut ja on voinut mennä viikkoja, jolloin en ole saanut mitään aikaiseksi. Pyrin aktiivisesti pääsemään irti liiasta stressistä, vaikka välillä se on mahdotonta... Toisaalta, vaikka opintojen suorittaminen on ollut usein raskasta ja ajoittain puuduttavaa, oli opiskeleminen myös mukavaa vastapainoa täysin vastakohtaiseen elämään vauvan kanssa kotona. Ehkä se, että pääasiassa kuitenkin koin opiskelun mielekkääksi, oli ratkaiseva tekijä opintojen edistymisessä.” 13. kertomus

”Eteenpäin vievänä voimana on ollut oma sisäinen palo [opiskeltavan tutkinnon] opiskeluun. Missään vaiheessa opiskelu ei

ole tuntunut itse pakkopullalta, vaan olen nauttinut, kun olen saanut opiskella itselle niin rakasta alaa. Olen kokenut, että opiskelu on ollut minulle omaa aikaa, joka on osittain korvannut esimerkiksi harrastuksia.” 16. kertomus

Joistakin kertomuksista välittyi, että opiskelu oli kuin elämäntapa. Opintojen pariin oli hakeuduttu yhä uudestaan.

”Nelivuotiaana ilmoitin, että elämäni tarkoitus on saada paljon lapsia. Äidiksi tuleminen oli kuitenkin toivomaani pidempi ja monimutkaisempi prosessi. Korkean vaatimustason omaavana naisena päädyin avioitumaan vasta 33 -vuotiaana. Tuohon mennessä olin jo suorittanut yhden alemman ja yhden ylemmän korkeakoulututkinnon sekä väitellyt tohtoriksi... Olin pitkään kotona lasten kanssa, ja oikeastaan koko ajan joko opiskelin tai [työskentelin]. Nuorempi [lapsista] oli 6 kk, kun aloitin [suoritettavan tutkinnon]. Työskentely ja opiskelu toivat vaihtelua vaipanvaihtoon ja leikkipuistoarkeen, ja antoivat voimaa jaksaa.” 7. kertomus

”Asuimme mieheni työn perässä meille vieraassa kaupungissa, jossa emme tunteneet ketään. Minulle tuli tarve saada tehdä jotain omaa ja päätin aloittaa avoimen ammattikorkeakoulun opintoja. Suoritin muutamia kursseja ihan vain omaksi huvikseni ja jo tällöin koin, että tekemällä jotain itselle tärkeää, täysin muuta tekemistä ja ajateltavaa, kuin vauva-arki, koin olevani jopa parempi äiti.” 10. kertomus

Molempien ylläolevien kertomusten äidit jatkoivat näiden kertomusten kohtienkin jälkeen vielä opintoja hakeutumalla uusiin opintoihin.

7.3.3 Armollisuus ja kärsivällisyys

Korkeakouluopintojen ja äitiyden yhdistäminen oli haastanut äidit poikkeamaan omista luonteelleen tyypillisistä tavoista toimia. Opintojen ja

äitiyden yhdistäminen oli myös vaatinut luopumaan täydellisyydestä, olemaan armollinen ja kärsivällinen.

”Opintoihin liittyen olen oppinut armollisuutta itseäni kohtaan erityisesti täydellisyyden tavoittelun suhteen. Asiat kiinnostavat minua, ja tykkään siitä, että saan paneutua asioihin huolella ja valmistautua kunnolla, mutta maailma ei ole kaatunut vaikka joitain tehtäviä olen tehnyt sinne päin ja improvisoiden.” 7. kertomus

”Olen tässä elämäntilanteessa löytänyt uudenlaista kärsivällisyyttä. Olen luonteeltani nopeatempoinen ihminen, jolle pitkän aikavälin tavoitteet ja hidas tekeminen on näyttäytynyt uuvuttavana. Haluan saada asioita nopeasti ja tehokkaasti valmiiksi, jotta pääsen siirtymään seuraaviin. En edelleenkään ole kärsivällinen ihminen, mutta huomaan vauvan pakottaneen minut hengittelemään ja hyväksymään uuden elämäntilanteen realiteettien myötä uudenlaista rauhallisempaa rytmiä.” 12. kertomus

Kärsivällisyys liittyi myös sellaisten asioiden lykkäämiseen, jotka eivät sopineet tämän hetkiseen elämäntilanteeseen siitä huolimatta, että olisivat olleet mieluisia. Armollisuutta kuvattiin myös ”aidan madaltamisena” arjen jokapäiväisissä, toistuvissa elementeissä.

”Opintojen ja äitiyden yhdistäminen vaatii keskeneräisyyden sietämistä ja mahdollisesti joidenkin elämän osa-alueiden siirtämistä hetkeksi sivuun. Meidän olisi hyvä esimerkiksi remontoida kotia mieleisemmäksi, mutta se nyt saa odottaa vielä tämän vuoden loppuun. Aitaa voi myös madaltaa asioissa, jotka vievät aikaa: meillä esimerkiksi syödään kaupan (puoli)valmisruokia hyvällä ruokahalulla. Siivota voisi enemmän, mutta ehkä siihenkin jaksaa panostaa enemmän sitten, kun opinnot ovat tehtynä.” 8. kertomus

”Armollisuus on todella tärkeää ja sitä olen yrittänyt viljellä koko opintojeni ajan. Olen yrittänyt kehittää armollisuutta itseäni kohtaan

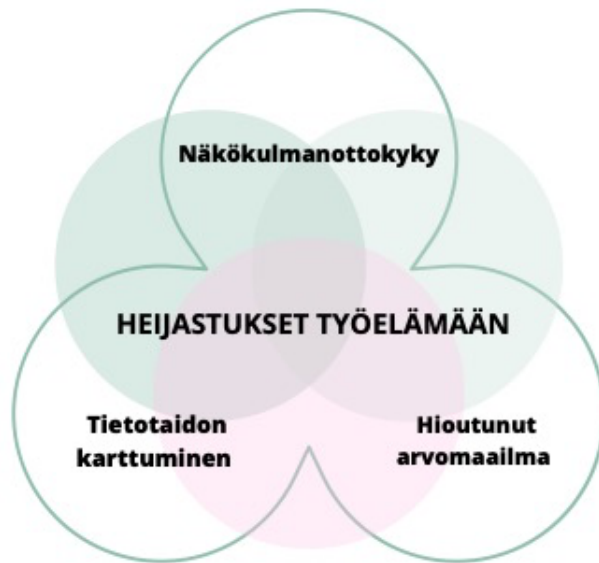
sekä myös siihen, että välillä vähempikin on ihan riittävää.” 10. kertomus

7.4 Korkeakouluopintojen ja äitiyden yhdistämisen kokemusten heijastukset työelämään

Aikaisemmassa luvussa toin esille korkeakouluopintoja ja äitiyttä yhdistäneiden taitoja ja vahvuuksia. Useissa kertomuksissa koettiin, että nämä taidot ja vahvuudet olivat merkittävästi hyödyksi myös työelämässä. Erityisesti organisointi ja priorisointi olivat taitoja, joista koettiin olevan erityistä hyötyä niin opintoja suorittavana äitinä kuin työelämässäkin.

”Ajattelen, että työelämän kannalta opintojen ja äitiyden yhdistäminen on ennen kaikkea opettanut sen, että isokin urakka tehdään asia kerrallaan ja askel askeleelta se kyllä tulee valmiimmaksi, kunnes lopulta valmistuu.” 1. kertomus

Kertomuksista pystyi kuitenkin erottamaan selkeästi erityiset heijastukset työelämään, jotka poikkesivat jonkin verran pohdituista taidoista ja vahvuuksista. Nämä ilmenivät näkökulmanottokyknä, hioutuneena arvomaailmana sekä tietotaidon karttumisena. (ks. kuvio 4.)

Kuvio 4. Äitiyden ja opintojen yhdistämisen kokemusten heijastukset työelämään

Seuraavaksi tarkastelen tarkemmin työelämään liitettyjä heijastuksia.

7.4.1 Näkökulmanottokyky

Siitä huolimatta, että selkeästi suurimmassa osassa kertomuksista opintojen ja äitiyden yhdistämisen vaadittavat taidot ja vahvuudet koettiin hyödyllisinä myös työelämää ajatellen, mahtui mukaan myös toisenlainen kokemus. Yksi äideistä oli ollut pitkään työelämässä ennen lasten syntymää, eikä osannut ajatella juuri opintojen ja äitiyden yhdistämisen antaneen erityisiä eväitä työelämään. Näkökulmanottokyky näkyi kuitenkin laajempänä kykynä tarkastella yleisesti maailmaa sekä kykynä samaistua samankaltaisissa elämäntilanteissa olevien kanssa.

”Olen ollut työelämässä ennen lasten syntymää noin 10 vuotta. Olen siis ollut pidempään työelämässä kuin äitinä. Olin myös opiskellut töissä käymisen yhteydessä ennen äidiksi tuloa... lopulta en koe, että opintojen ja äitiyden yhdistäminen olisi antanut työelämään mitään erityisiä eväitä. Osaan ehkä samaistua paremmin samassa

elämäntilanteessa oleviin, eli esimerkiksi työssäkäyviin opiskelijoihin, pienten lasten opiskeleviin vanhempiin ja pienten lasten vanhempiin. Tästä voi olla hieman apua asiakastyössä, jota oma alani suurimmaksi osaksi on.” 8. kertomus

Osa äideistä kertoi äitiyden kasvattaneen heitä monin tavoin. Ajattelumaailman muutoksen ja oman kasvun kokonaisuutta voisi kutsua kokonaisvaltaiseksi pystyvyydenkokemukseksi ja viisastumiseksi, joka oli tapahtunut äitiyden myötä.

”Lasteni kautta olen kokenut tunteita ja tapahtumia laidasta laitaan, ja nämä ovat ehdottomasti kasvattaneet minua ihmisenä. Koen olevani huomattavasti valmiimpi ja kypsempi työelämään kuin aikaisemmissa elämänvaiheissani.” 10. kertomus

”Olen alkanut pohtia elämää lapsen saamisen myötä holistisemmalta kannalta: työ- ja vapaa-ajan erottaminen kahdeksi erilaiseksi elämäksi tuntuu melko konservatiiviselta. Lapseni on osa työ- tai opiskeluelämäni ja työ/opiskelu on osa elämäni äitinä. Näiden kahden nivoutuminen toisiinsa lapsen sairastuessa tai päiväkodin ollessa kiinni näyttäytyy erityisen selkeästi. En usko enää selkeään kahtiajakoon, tai tiettyjen taitojen pätemiseen vain jommassakummassa. Äitiys on laajentanut käsitystä omasta itsestäni, vastuualueistani ja pystyvyydestäni kokonaisvaltaisesti. Koen olevani rohkeampi kuin ennen lastani. Vastuu perheestä tekee minusta myös määrätietoisemman henkilön.” 12. kertomus

Kertomuksista oli tulkittavissa, että mitä enemmän äidille oli kertynyt työkokemusta, sitä vähemmissä määrin hän piti äitiyden ja opintojen yhdistämisessä vaadittuja taitoja tai vahvuuksia avainasemassa olevana työelämän kannalta. Sitä vastoin taas mitä vähemmän äidille oli kertynyt työkokemusta, sitä merkityksellisempänä hän piti opintojen ja äitiyden yhdistämisen kokemusta työelämässä.

7.4.2 Hioutunut arvomaailma

Osalla äitiys oli selkeyttänyt omaa arvomaailmaa ja terävöittänyt sen, mikä on elämässä kaikista tärkeintä. Tämä heijastui myös työelämään.

”...äitiys on antanut ehdottomasti lisää itsevarmuutta ja armollisuutta työelämään ja elämään ylipäätään. Mikään ei ole enää lasta tärkeämpää, joten osaan suhtautua esimerkiksi työstressiin, virheisiin tai pettymyksiin hieman kepeämmin. Lisäksi lapsen asioiden hoitaminen ja se, että on vastuussa toisesta ihmisestä, on opettanut minulle paljon käytännön asioita ja siitä, miten yhteiskunta toimii. Haluan tehdä mahdollisimman hyviä ratkaisuja perheeni kannalta, jolloin päätöksenteossa ohjaavat myös työelämässä yhä enemmän perhearvot.” 13. kertomus

Monen vuoden työkokemuksen omaava äiti koki, että syntynyt vauva toimii hyvänä työn rajaajana. Fokusointi siihen hetkeen, missä milloinkin on, oli terävöitynyt lapsen saamisen myötä.

”Työelämä on toiselta alalta useamman vuoden ajalta tuttua. Näin tiedän sanoa, että uppoudun työhön, joka minua motivoi... Kuitenkin vauvan syntyminen on osoittanut minulle sen, että on myös tärkeämpiä asioita. Näen vauvan positiivisessa mielessä työn rajaajana. Hänen myötään koen keskittyväni enemmän juuri siihen hetkeen, asiaan ja paikkaan, jossa juuri sillä hetkellä olen. Jos olen töissä, keskityn töihin, kun olen kotona, keskityn rakkaimpiini siellä.” 14. kertomus

7.4.3 Tietotaidon karttuminen

Yhtenä selkeänä heijastuksena työelämän kannalta oli tietotaidon karttuminen liittyen lapsiin. Erityisesti sellaiset äidit, jotka omassa tulevassa

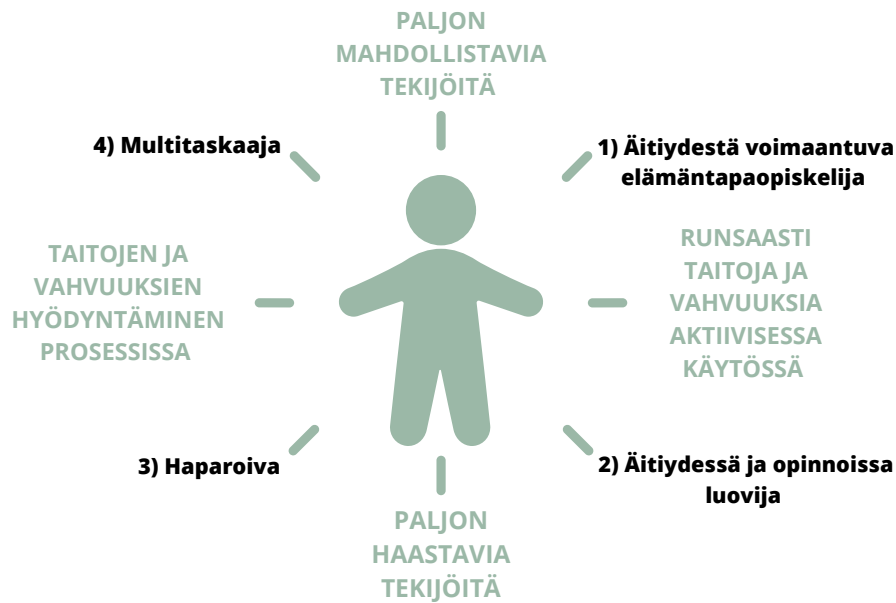
tai jo olemassa olevassa työssään olivat tekemisissä lasten kanssa, kokivat jo pelkästään äitiyden kokemuksen antavan eväitä työelämään.

”Koen, että äitiys on erittäin merkittävä etu [työssä mitä opiskelen]... Lasten kohtaaminen sekä heidän ymmärtämisensä on huomattavasti helpompaa, kun kotona on niin omien lasten kuin heidän kavereidensa ja harrastustensa kautta saanut harjoitella näitä taitoja. Omien lasten kasvun ja kehitysvaiheiden seuraaminen antaa minulle eväitä tulevaan työhöni.” 10. kertomus

”Omalla alallani työskentelen lasten kanssa, joten ehdottomasti siksi äitiys on antanut jo ihan tiedollista hyötyä työelämään. Tiedän omasta kokemuksestani enemmän lapsen kehityksestä ja pystyn ymmärtämään vanhempia paremmin kuin ennen. 13. kertomus

7.5 Korkeakouluopintoja ja äitiyttä yhdistäneet tyypit

Kootessani tutkimustuloksia ja luodessani niistä kokonaiskuvaa vastaten pääkysymykseeni ”miten alle kouluikäisten lasten äidit kertovat korkeakouluopinnoista”, pystyin erottamaan kaksi ulottuvuutta: mahdollistavien ja haastavien tekijöiden määrällisyys sekä taitojen ja vahvuuksien hyödyntäminen. Näiden ulottuvuuksien ympärille muodostin niin kutsutun typologian, jossa on neljä fiktiivistä korkeakouluopintoja ja äitiyttä yhdistänyttä tyyppiä. Kuviossa (kuvio 5) on nähtävissä ulottuvuudet ja niiden ympärille rakentuneet tyypit.

Kuvio 5. Korkeakouluopintoja ja äitiyttä yhdistäneet tyypit

Tyyppien avulla tutkimushenkilöiden kokemukset havainnollistetaan tiivistetyssä muodossa ja fiktionaalisen kerronnan keinoin (Vihtari 2021, 118). Vihtarin (2021) tavoin tiedostan, että tällainen tyypittely ja kerronnan keino herättää eettistä pohdintaa totuuden ja tutkijan oman tulkinnan välisestä rajasta. Näiden narratiivien tarkoitus on koota korkeakouluopintoja ja äitiyttä yhdistäneiden kokemusten yhtäläisyydet ja eroavaisuudet ja tiivistää ne yhteen kuvioon havainnollistamisen avuksi. Haluan kuitenkin painottaa, että kyseiset narratiivit eivät kuvaa ketään yksittäistä äitiä, vaan jokaisen äidin kertomuksissa voi olla piirteitä kaikista neljästä tyyppistä.

Seuraavaksi kuvailen tarkemmin korkeakouluopintoja ja äitiyttä yhdistäneet tyypit.

7.5.1 Äitiydestä voimaantuva elämäntapaopiskelija

Äitiydestä voimaantuvalla elämäntapaopiskelijalla on elämässään paljon korkeakouluopintoja ja äitiyttä mahdollistavia tekijöitä. Tämän lisäksi hän on tunnistanut itsessään runsaasti erilaisia taitoja ja vahvuuksia. Niitä hän ei

pelkästään hyödynnä opintojen ja äitiyden yhdistämisessä tai työelämässä vaan jokaisella elämänsä osa-alueella. Äitiydestä voimaantuvalla elämäntapaopiskelijalle äitiys on elämään vahvasti merkityksellisyyttä antava tekijä. Elämässä vastaan tulevat haasteet eivät liity opintoihin, äitiyteen tai niiden yhdistämiseen. Opintoihin hän hakeutuu hyvin usein säännöllisin väliajoin ja nauttii opinnoista siinä missä voisi mistä tahansa harrastuksestakin nauttia.

7.5.2 Äitiydessä ja opinnoissa luovija

Äitiydessä ja opinnoissa luovijalla on käytössään laaja kirjo erilaisia taitoja ja vahvuuksia. Hänen elämässään on kuitenkin paljon erilaisia haastavia tekijöitä, jotka olemassaolollaan kysyvät luovimista niin äitiyden kuin opintojenkin ristiaallokossa. Luovija on kuin hiljainen veneilijä aallokossa. Hän ei tee haasteistaan suurta numeroa vaan nimensä mukaisesti luovii omaa polkuaan määrätietoisesti eteenpäin, koska on joskus päättänyt niin.

7.5.3 Haparoiva

Haparoiva on jossain kohtaa opintojaan kokenut jonkinlaisen pohjakosketuksen haasteiden suuren määrän ja taitojen ja vahvuuksien aktiivisen käyttämättömyyden yhteissummana. Tyypillistä haparoivalle on, että pohjakosketuksista on selvitty, opittu jotain ja jatkettu opintoja. Oleellista opintojen jatkumisen kannalta ei ole kuitenkaan ollut niinkään taitojen ja vahvuuksien merkittävä karttuminen vaan lisääntyneet mahdollistavat tekijät ja erilaiset elämänvalinnat. Taitojen ja vahvuuksien opettelu sekä niiden tunnistaminen on prosessissa.

7.5.4 Multitaskaaja

Multitaskaajalle on tyypillistä halu saada mahdollisimman paljon, mahdollisimman lyhyessä ajassa aikaiseksi. Hänen elämässään on usein paljon yhtäaikaista, isoja tapahtumia. Tehokkuus on multitaskaajan toinen nimi. Opintojen mahdollistavia tekijöitä on runsaasti, mutta erilaisten taitojen ja vahvuuksien hyödyntäminen on vielä prosessissa. Siinä missä organisointi ja

priorisointi voisi rauhoittaa multitaskaajan elämää, painaa hän sinnikkäästi eteenpäin hyödyntäen jokaisen mahdollisuuden edistää opintojaan.

8 POHDINTA

Seuraavaksi tarkastelen tutkimukseni tuloksia aloittamalla tulosten tiiviillä yhteenvedolla. Tämän jälkeen tarkastelen tuloksia suhteessa teoriaan ja aiempaan tutkimukseen. Lopuksi pohdin johtopäätösten perusteella mahdollisia jatkotutkimusaiheita. Näiden lisäksi arvioin tutkimuksessa tekemiäni valintoja.

8.1 Tulosten yhteenvetoa

Asetin tutkimukselleni neljä alakysymystä. Seuraavaksi tarkastelen tuloksia vastaten näihin neljään alakysymykseen tulosten pohjalta tiivistäen.

Millaiset tekijät mahdollistavat korkeakouluopintojen ja äitiyden yhdistämisen?

Jaottelin korkeakouluopintojen ja äitiyden yhdistämisen mahdollistavat tekijät kuuteen teemaan, jotka olivat hyvä tukiverkosto, tehokas ajankäytön hallinta, yhteisöllisyys ja yhteiskunta, etäopinnot sekä työn joustavuus. Näistä teemoista muodostui kokonaisuus, joka määritteli opintojen ja äitiyden yhdistämiseen liittyviä myönteisiä kokemuksia.

Millaiset tekijät haastavat korkeakouluopintojen ja äitiyden yhdistämistä?

Korkeakouluopintojen ja äitiyden yhdistämisen haastavat tekijät jaottelin mahdollistavien tekijöiden tavoin kuuteen teemaan. Näitä olivat jaksaminen ja vaikeat tunteet, aikatauluttaminen, taloudelliset paineet, kotihoito ja lasten sairastelu. Haastavat tekijät ilmensivät opintojen ja äitiyden yhdistämiseen liittyviä vaikeuksia.

Millaisia taitoja ja vahvuuksia korkeakouluopintojen ja äitiyden yhdistäminen on vaatinut?

Korkeakouluopintojen ja äitiyden yhdistämisen kerrottiin vaatineen useita erilaisia taitoja ja vahvuuksia. Kerrotuista taidoista ja vahvuuksista muodostin kolme taito- ja vahvuusparia. Nämä olivat organisointi ja priorisointi, motivaatio ja sinnikkyys sekä armollisuus ja kärsivällisyys. Organisointi ja priorisointi ilmenivät kertomuksissa eniten siirrettävissä olevina suoraan työelämään.

Miten äitiyden ja opintojen yhdistämisen kokemukset heijastuvat työelämään?

Taidoista ja vahvuuksista erityisesti organisoinnin ja priorisoinnin kerrottiin olevan siirrettävissä suoraan työelämään. Erityisinä työelämäheijastuksina ilmeni näkökulmanottokyky, hioutunut arvomaailma ja tietotaidon karttuminen. Näkökulmanottokyky näkyi vahvimmin samaistumisena ja laaja-alaisempana tapana tarkastella maailmaa.

8.2 Tulosten tarkastelua

Tämän tutkimuksen tehtävänä oli selvittää korkeakouluopintojen ja alle kouluikäisten lasten äitien kokemuksia erityisesti siitä näkökulmasta, millaisia taitoja ja vahvuuksia äidit kertoivat opintojen ja äitiyden yhdistämisen vaatineen sekä niiden heijastuksia työelämään. Tätä pohjustettiin tarkastelemalla opintojen ja äitiyden yhdistämisen mahdollistavia sekä haastavia tekijöitä.

Merkittävin mahdollistava tekijä opintojen ja äitiyden yhdistämisessä oli äitien kertomusten mukaan tasa-arvoisesti lastenhoitoon osallistuva puoliso. Vanhempien hoitovastuun tasainen jakautuminen vanhempien kesken onkin ollut ajankohtaisessa keskustelussa perhevapaaudistuksen myötä. Perhevapaat uudistuivat vuonna 2022 tavoitteena yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon vahvistuminen. (Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskus 2023a). Ajan henki välittyi vahvasti tämän tutkimuksen kertomuksista liittyen tasa-arvoiseen vanhemmuuteen. Tulokset ovat linjassa myös ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön (YHTS) vuoden 2016

terveystutkimuksen tulosten kanssa. Niissä kävi ilmi, että 80% niistä opiskelijoista, joilla oli lapsia, oli saanut läheisiltään tukea tilanteeseen (Kunttu, Pesonen & Saari 2016).

Siitä huolimatta, että puolison vastuu lastenhoidosta korostui kertomuksista, liittyi aiheeseen myös ristiriitaa. Osa äideistä tunnisti itsestään ajattelumallia, missä äiti on lapsista ensisijaisesti vastuussa oleva vanhempi. Tällaisesta ajattelumallista huolimatta, on naisilla ollut Vuoren (2015) mukaan kautta aikojen tarve katkoa liian tiukkaa sidosta äitien ja lasten elämän välillä. Toisaalta taas Berg (2008) toteaa, että äitiyden kokemuksessa ja naisen suhteessa lapseen on potentiaalia rikastuttavaan ja vahvistavaan kokonaisuuteen. Tämä ilmenee äitien kertomuksista selkeästi.

Toisaalta siis äidit ovat kiitollisia osallistuvasta puolisoista, toisaalta osin jo vanhanaikainen kulttuuristen odotusten ristipaine herättää äideissä ajoittain haastavia tunteita. Ydin tällä kaikella lienee syvä tahto ja pyrkimys olla hyvä äiti tulematta kuitenkaan liikaa leimatuksi äitiyden kautta. Kyseinen kokonaisuus on mielestäni hyvä esimerkki siitä, että konkreettiset rakenteet voivat muuttua suhteellisen nopeasti, mutta sisäiset, juurtuneet ajattelumallit vaativat aikaa muuttuakseen. Kulttuurisidonnaiset mallit ”hyvästä äidistä” on tiukassa siitä huolimatta, että yhteiskunnalliset rakenteet mahdollistavat moninaisempia tapoja järjestää perheen sisäiset hoivaratkaisut kullekin sopivaksi kokonaisuudeksi.

Puolison tuen lisäksi etäopinnot olivat merkittävä mahdollistava tekijä opintojen edistymisen kannalta, kun kotona oli alle kouluikäisiä lapsia. Kyseinen tulos ei ole linjassa Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön vuoden 2016 terveystutkimuksen kanssa. Tutkimukseen osallistuneista vain neljännes kertoi pystyvänsä seuraamaan luentoja netistä (Kunttu, Pesonen & Saari 2016). Näiden kahden tutkimuksen välistä ristiriitaista tulosta voi selittää se, että YTHS:n terveystutkimus on tehty aikaa ennen koronaa, jolloin sen vaikutukset eivät vielä näkyneet opintojen suoritustavoissa.

Korkeakouluopintojen ja äitiyden yhdistämistä haastoivat merkittävästi aikataululliset haasteet. Onnistuakseen yhdistämään opinnot lapsiperhearkeen, vaati se äideiltä erityisesti kykyä organisoida ja priorisoida. Närven (2014) väitöskirjassa ilmeni, kuinka niin kutsuttu uusfamilistinen, omistautuvan ja läsnäolevan äitiyden ihanne sopii vaikeasti yhteen joustavuutta vaativan työelämän ja elinikäisen kouluttautumisen ihanteen kanssa (Närvi 2014, 103-104). Siinä missä työn ja perheen yhteensovittaminen ja erilaiset hoivaratkaisut vaativat tasapainottelua, samanlaista tasapainottelua vaati myös opintojen ja äitiyden yhdistäminen. Saati, jos äiti kävi tämän yhdistelmän lisäksi myös töissä, kuten tutkimukseni äideistä osa kävi. Tämän tutkimuksen äidit pärjäsivät aikataulullisten haasteiden kanssa organisoinnin ja priorisoinnin lisäksi olemalla itselleen armollisia ja menemällä joskus sieltä missä "aita on matalin".

Tutkimukseni tulokset osoittavat, että korkeakouluopintojen ja äitiyden yhdistäminen vaatii sellaisia taitoja ja vahvuuksia, joita erityisesti lyhyen työkokemuksen omaavat äidit pitivät arvokkaina työelämää ajatellen. Suurin osa myös niistä äideistä, jotka olivat parhaillaankin työelämässä tai olivat olleet usean vuoden työelämässä, kokivat, että opintojen ja äitiyden yhdistäminen on edistänyt sellaisia taitoja ja vahvuuksia, joista koetaan olevan hyötyä työelämässä osana kokonaisvaltaista osaamista.

Kaikkia äitejä yhdisti kokemus siitä, että äitiys oli avannut itselle uusia ulottuvuuksia joko samaistumisen tai yleisesti kasvun kautta. Kutsuin tätä näkökulmanottokyvyksi kattaen kaikki ne erilaiset kerronnan tavat, joilla tätä kasvua kuvailtiin. Kelhän (2009) tutkimuksessa nuoret äidit kokivat perheen perustamisen luontevana osana elämäntulkua ja aikuistumista. Tutkimukseni äidit kertoivat, että äitiys oli kasvattanut heitä kokonaisvaltaisesti ja tämän nähtiin heijastuvan myös työelämään. Osa äideistä koki olevansa paljon valmiimpia työelämään juuri äitiyden kokemuksen vuoksi.

Lapin yliopiston ja Lapin ammattikorkeakoulun yhteiseen VAHTO – hankkeeseen (2019-2021) liittyen tehtiin kyselytutkimus korkeakouluopiskelijoilta. Kyselytutkimuksen vastauksista analysoitiin työelämän kannalta tärkeiksi tunnistettuja vahvuuksia. Analyysissa sovellettiin Petersonin ja Seligmanin (2004) laatimaa luokittelua kuudesta universaalista hyveestä ja niihin sisältyvistä vahvuuksista. Tutkimukseni kanssa yhdistäväksi vahvuudeksi nousi näkökulmanottokyky. Kyselytutkimuksen vastauksissa esiintyneet vahvuudet painottuivat viisauden, rohkeuden, inhimillisyyden ja oikeudenmukaisuuden hyveisiin.

Tarkastellessa tässä tutkimuksessa ilmenneitä vahvuuksia Petersonin ja Seligmanin hyveisiin, asettuvat ne muutoin samoihin kategorioihin kyselytutkimuksen vastausten kanssa sillä erotuksella, että oikeudenmukaisuuden hyveen tilalla on kohtuullisuus. Oikeudenmukaisuuden vahvuudet ovat ryhmätyötaidot, reiluus ja johtajuus, kun taas kohtuullisuuden vahvuudet ovat anteeksiantavuus, vaatimattomuus, harkitsevuus ja itsesääätely. Tutkimukseni äidit suorittivat opintojaan paljon itsenäisesti ja osa harmittelikin sitä, ettei pystynyt lähtemään opiskelijarientoihin tai voinut osallistua opiskelijatoimintaan, koska siihen ei riittänyt aika. Näin myöskään ryhmätyötaidot eivät nousseet kertomuksissa mainituiksi taidoksi. Sen sijaan kohtuullisuuden vahvuuksista erityisesti anteeksiantavuus näyttäytyi armollisuutena itseään kohtaan ja itsesääätely priorisoimalla vastuu ennen haluja.

8.3 Johtopäätökset ja jatkotutkimusaiheet

Tutkimukseni tulokset osoittavat, että merkittävin mahdollistava tekijä opintojen ja äitiyden yhdistämisessä oli äitien kertomusten mukaan tasa-arvoisesti lastenhoitoon osallistuva puoliso. Puolison tuen lisäksi etäopinnot olivat merkittävässä roolissa opintojen ja äitiyden yhdistämisen mahdollistajana, kun kotona oli alle kouluikäisiä lapsia. Tulos oli aiemmasta tutkimuksesta poikkeava. Etäopintomahdollisuudet lisääntyivät merkittävästi koronan vuoksi. Useampi äiti ilmensi koronan pakottamia poikkeusolosuhteita hyväksi tilaisuudeksi edistää opintojaan.

Koronan helpottaessa ja etäopintomahdollisuuksien vähetessä, oltiin opintojen edistäminen koettu haasteellisemmaksi. Kuten teoriassa ilmeni, on korkeakouluopiskelijoiden elämäntilanteiden kirjo tänä päivänä laaja. Tämän tutkimuksen tuloksiin perustuen etäopintomahdollisuudet ja erilaiset opintojen suoritustavat tulisi olla korkeakoulujen jatkuvassa tarjonnassa, ei vain poikkeusolosuhteissa. Tämä mahdollistaisi kattavasti opintojen suoritushaasteita opiskelijoiden moninaisissa elämäntilanteissa. Opintojen jatkuva parempi saatavuus ja joustavuus mukailisi myös ajan henkeä, missä tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta pyritään edistämään monin eri tavoin.

Tuloksissa ilmeni mahdollistavien ja haastavien tekijöiden ristiriitaa kertomusten välillä. Samaan aikaan kun osa äideistä oli kokenut saavansa yhteiskunnalta kannustusta tai työn puolesta mahdollisuuksia opintojen ja äitiyden yhdistämiseen, koettiin toisaalta yhteiskunnan tarjoamat rahalliset etuudet liian pieniksi, jotta niiden avulla olisi pärjännyt lapsiperheen kulujen kanssa. Tämän lisäksi siinä missä työ tarjosi mahdollistavia tekijöitä opintojen edistämiseen, oli sen yhdistäminen opintojen ja äitiyden palettiin koettu paikoin haastavaksi. Taloudellisista syistä työnteko oli kuitenkin osalla perheistä pakollista toimeentulon kannalta.

Kuten Räsänen ym. (2019) tutkimuksessa mainittiin, on poliittiset toimet keskittynyt toistaiseksi pilkkomaan kotihoidontuesta, jotta äidit siirtyisivät takaisin työelämään mahdollisimman nopeasti. Toki tämä voi olla tehokas keino, mutta sen eettisyys on kyseenalainen. Sen lisäksi etuuksien leikkaaminen haastaa myös äitejä, jotka suorittavat hoitovapaansa aikana opintoja. Systemi pakottaa yhtäaikaaisesti työelämään, mikä on omiaan johtamaan jaksamisen haasteisiin, jopa uupumukseen. Yhteiskunnallisesti rakenteita tulisi edistää siihen suuntaan, etteivät ne kuormittaisi niin paljon yksilön voimavaroja. Siinä missä korkeakoulujen tulisi jatkuvasti edistää joustavia opintomahdollisuuksia, tulisi myös yhteiskunnallisesti tukea yksilöiden jaksamista ja pärjäämistä arjessa entistä paremmin.

Korkeakouluopintoja suorittavat äidit kertoivat opintojen ja äitiyden yhdistämisen vaativan paljon erilaisia taitoja ja vahvuuksia. Erilaisten taitojen ja vahvuuksien käyttö vaihteli äitien välillä. Osalla käytössä oli laaja kirjo erilaisia taitoja ja vahvuuksia, osalla tilanteen vaatimat taidot ja vahvuudet oli tunnistettu, mutta niiden hyödyntäminen oli prosessissa. Tähän avuksi korkeakouluissa tulisikin olla kattavammin tarjolla ohjausta, jonka turvin yksilö saisi apua opintojensa suunnitteluun sekä omien taitojen ja vahvuuksien valjastamiseen. Ohjauksen katsetta ei tulisi suunnata vain tulevaan työelämään vaan myös opintojen aikaiseen, säännölliseen tuettuun itsereflektioon ja välietappien suunnitteluun.

Äitien kertomista taidoista ja vahvuuksista muodostui kolme taito- ja vahvuusparia. Nämä olivat organisointi ja priorisointi, motivaatio ja sinnikkyys sekä armollisuus ja kärsivällisyys. Korkeakouluopintojen ja äitiyden yhdistämisen kokemukset heijastuivat työelämään omaksuttujen taitojen ja vahvuuksien lisäksi näkökulmanottokykyä, hioutuneena arvomaailmana sekä tietotaidon karttumisena. Tulosten perusteella äidit kokivat olevansa valmiimpia työelämään jo itsessään äitiyden, mutta myös opintojen ja äitiyden yhdistämisen kokemuksen ansiosta. Äitiyden tuomaa osaamista ei kuitenkaan yleisesti ottaen tunnisteta työelämässä merkittäväksi taidoksi ja kotona vietetyt ajat lasten kanssa nähdään edelleen aukkona, jolloin työkokemusta ei ole kertynyt. Tämän tutkimuksen tarkoitus oli tehdä näkyväksi niitä taitoja ja vahvuuksia, mitä korkeakouluopintojen ja äitiyden yhdistäminen on äideissä edistänyt. Kuten aiemmin mainitsin, tuli kertomuksissa ilmi, että jo pelkästään äitiys on kartuttanut erilaisia taitoja ja vahvuuksia kypsyttäen valmiuksia työelämään. Tätä tulisi arvostaa enemmän määrin tulevaisuuden rekrytointilinjauksissa.

Lähtiessä tutkimaan korkeakouluopintoja suorittavien pienten lasten äitien kokemuksia, olin skeptinen sen suhteen, saanko tarpeeksi kattavaa aineistoa kasaan. Halusin kerätä aineistoni kirjoitettujen kertomusten muodossa, sillä koin sen antavan tutkimushenkilöille haastattelutilannetta paremmin tilaisuuden reflektoida omia taitoja ja vahvuuksia. Kuten

tutkimuksen toteutuksessa totesin, sain lopulta kertomuksia yli odotusten ja jouduin jättämään osan aineistosta käyttämättä. Rajauksen tein kertomusten pituuden mukaan valiten pisimmät kertomukset tarkasteluun. Näitä oli lopulta yhdeksän. Käyttämäni aineiston haasteeksi muodostui tutkimuksen edetessä äitien hajanaiset vaiheet kertomuksen kirjoittamisen hetkellä. Jälkiviisaana rajaisin tutkimushenkilöiksi sopivat toisella tapaa esimerkiksi koskettamaan äitejä, jotka kävivät opintojen ohella myös töissä.

Haasteeksi muodostui osittain se, ettei korkeakouluopintojen ja äitiyden yhdistämisestä löytynyt kattavasti sellaista aiempaa tutkimusta, mitä olisi voinut suoraan verrata tämän tutkimuksen tuloksiin. Korkeakouluopintojen ja äitiyden yhdistämisen teemoista on tähän mennessä oltu kiinnostuttu oman tutkimukseni lailla lähinnä graduissa. Aiempaa tutkimusta korkeakouluopintojen ja äitiyden yhdistämisen vaatimista taidoista ja vahvuuksista ei kuitenkaan löytynyt.

Jatkossa olisi mielenkiintoista selvittää korkeakouluopettajien kokemuksia opintojen joustavien suoritusmahdollisuuksien resursseista. Mainitsin, kuinka olisi tärkeää jatkossakin yhä enemmissä määrin mahdollistaa opintojen erilaisia suoritusmahdollisuuksia muutoinkin kuin vain poikkeusoloissa. Tähän liittyen olisi oleellista selvittää, millaisia mahdollisuuksia ja resursseja opettajilla on järjestää suoritusmahdollisuuksien joustavuutta. Onko tällaiseen suunnitteluun ja järjestämiseen aikaa ja mahdollisuuksia?

Toiseksi olisi tärkeää tutkia korkeakouluopiskelijoiden kokemuksia opintojen aikaisesta ohjauksesta sekä toisaalta uupumuksen ja jaksamisen haasteita kokeneiden korkeakouluopiskelijoiden syitä uupumisen takana. Näin päästäisiin niiden tekijöiden juurille, mitkä uupumukseen ja väsymiseen opintojen aikana johtavat. Tällainen tutkimus voisi tuottaa oleellista tietoa, jotta korkeakouluopinnoista suoriutumista voitaisiin tukea entistäkin paremmin.

Lopuksi haluan kiittää mitä nöyrimmin ja kiitollisin mielin tutkimukseeni osallistuneita äitejä, jotka olivat halukkaita kirjoittamaan kokemuksensa minulle. Viesteistä välittyi, että kanssasisarta haluttiin tukea ja auttaa, jotta gradu saadaan ikään kuin yhteistuumin kasaan. Se jos mikä on omiaan välittämään korkeakouluopintoja ja äitiyttä yhdistäneiden yhteistyötaitoja, vaikkei niitä kertomuksista selkeästi välittynytkään. Opiskelevat äidit ovat ikään kuin näkymätön verkosto naisia menemässä askel askeleelta, päämäärätietoisesti kohti omia tavoitteitaan. Kiitos tytöt, me tehtiin tämä!

Lähteet

- Aikuiskoulutustuki 2023. Ennakoi, että aikuiskoulutustuki järjestyy. <https://www.aikuiskoulutustuki.fi/hakeminen/nain-ennakoit-etta-aikuiskoulutustuki-jarjesty/>. Viitattu 11.8.2023.
- Aktan-Collan, K. & Eerola, H. 2023. Luonteenvahvuudet. Lääkärikirja Duodecim.
- Alametsä A.; Kokko A.; Varjos K.; Komulainen A. & Silvasti S. Perheellisen opiskelijan opas. studies.helsinki.fi. Viitattu 11.8.2023.
- Arola, M.; Huttula T.; Jämsén P.; Kirjavainen A.; Mustikainen H.; Ranki S.: Santamäki I.; Vesa A-M. & Villanen J. 2022. Tulevaisuuden osaaminen syntyy ekosysteemeissä. Uuden osaamisjärjestelmän kuvaus. <https://www.sitra.fi/julkaisut/tulevaisuuden-osaaminen-syntyy-ekosysteemeissa/#esipuhe>.
- Auvinen, R. 1979. Ylistämällä alistetut. Teoksessa Eskola, K., Haavio-Mannila, E. & Jallinoja, R. (toim.) Naisnäkökulmia. WSOY. Helsinki.
- Becker, G. 1981. A Treatise on the Family. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Berg K. 2008. Äitiyys Kulttuurisina odotuksina. Väestöntutkimuslaitoksen julkaisusarja D 48/2008. Väestöliitto. Väestöntutkimuslaitos. Helsinki.
- Berglund M.; Blomroos A.; Franz-Koivisto L.; Hyppönen T.; Jokinen L.; Keskinarkaus P.; Luoto J.; Rogel A.; Tolonen T. & Vähämaa V. 2020. Arjesta unelmiin DUUNissa : Vanhemmuuden taidot nuoren äidin ja isän vahvuutena. Turun ammattikorkeakoulun raportteja 270. Turku: Turun ammattikorkeakoulu, 20-33. Verkkojulkaisu: <https://julkaisut.turkuamk.fi/isbn9789522167699.pdf>
- Bold, C. 2012. Using Narrative in Research. London: SAGE Publications.
- Boudon, R. 1974. Education, opportunity, and social inequality: Changing prospects in Western society. New York: Wiley.
- Breen, R., & Goldthorpe, J.H. 1997. Explaining educational differentials. Towards a formal rational action theory. *Rationality and Society*, 9, 275–305.
- Bruner, J. 1986. Actual Minds, Possible Worlds. Harvard University Press.
- Chodorow, N. & Contratto, S. 1982. The Fantasy of the Perfect Mother. Teoksessa Barrie Thorne ja Marilyn Yalom (toim.) Rethinking the Family. Some feminist questions. New York: Longman, 54–73.
- Creswell, J.W. & Miller, D.L. 2000. Determining validity in qualitative inquiry. *Theory into practice* 39 (3), 124-130.

- Dally, A. 1982. *Inventing Motherhood. The Consequences of an Ideal*. London: Burnett Books Ltd.
- Denzin, N.K. & Lincoln, Y.S. 2005. Introduction : The discipline and practice of qualitative research. Teoksessa N.K. Denzin & Y. S. Lincoln
- Eskola, J. & Suoranta, J. 2001. *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. Vastapaino. Tampere.
- Fiedman, D.; Hechter, M. & Kanazawa, S. 1994. A theory of the value of children. *Demography* 31(3), 375-401.
- Guba, E. G. 1981. Criteria for assessing the trustworthiness of naturalistic inquiries. *Educational Communication and Technology*, 29(2). 75-91.
- Guba, E.G. & Lincoln, Y.S. 1994. Competing paradigms in qualitative research. Teoksessa N.K. Denzin & Y.S. Lincoln (toim.) *Handbook of qualitative research*. Thousand Oaks, CA: Sage publications, 105-117.
- Hakim, C. 1998. Developing a sociology for the twenty-first century: Preference theory. *British Journal of Sociology* 49(1), 137-143.
- Hakim, C. 2002. Lifestyle preferences as determinants of women's differentiated labor market careers. *Work and Occupations*. 29(4), 428-459.
- Heikkinen, H.L.T. 2015. Kerronnallinen tutkimus. Teoksessa Aaltola J. & Valli R. (toim.) *Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin*. Jyväskylä: PS-kustannus, 149-167
- Helén, I. 1997. *Äidin elämän politiikka. Naissukupuolisuus, valta ja itsesuhde Suomessa 1880-luvulta 1960-luvulle*. Tampere: Tammer-Paino Oy.
- Hirsijärvi, S. & Hurme, H. 2008. *Tutkimushaastattelu: teemahaastattelun teoria ja käytäntö*. Gaudeamus Helsinki University Press.
- Hyvärinen, M. 2023. Kertomuksen tutkimus. Teoksessa Jaana Vuori (toim.) *Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja*. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto. <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/teoreettis-metodologiset-viitekehykset/kertomuksen-tutkimus/>. Viitattu 24.5.2023.
- Hyvärinen, S. 2016. Monta polkua johtajuuteen. Naisjohtajien urakertomuksia. Lapin yliopisto. *Acta Universitatis Lapponiensis* 321.
- Hyytiäinen, A. 2003. *Sudenhuoneesta opettajainhuoneeksi. Opettajainhuoneen ja oppilaan välisen interaktion etiikka*. *Acta universitatis Lapponiensis* 55. Rovaniemi: Lapin yliopisto
- Joylla 2023. Luonteenvahvuudet. <https://www.joylla.com/luonteenvahvuudet>.

Juhila, K. 2023. Teemoittelu. Teoksessa Jaana Vuori (toim.) Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto. <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/>. Viitattu 15.8.2023.

Juntunen J. 2023. Perhevapaat jaetaan tasan vanhempien kesken – näin uudistus vaikuttaa perheisiin. <https://elamassa.fi/koti-ja-perhe/perhevapaat-jaetaan-tasan-vanhempien-kesken-nain-tuleva-uudistus-vaikuttaisi-perheisiin/> Viitattu 10.8.2023.

Jussila, S. 2023. Sielun sopukoita.

Kelhä, M. 2009. Vääränikäisiä äitejä? Ikä ja äitiyden yhteiskunnalliset ehdot. Väitös-tutkimus. Helsinki: Helsingin yliopiston verkkojulkaisut.

Ketamo H.; Ollila J. & Paaso L. 2022. Miten huomata yhä moninaisempaa osaamista? Osaamisen aika. Sitra muistio. <https://www.sitra.fi/julkaisut/miten-huomata-yha-moninaisempaa-osaamista/>.

Keyriläinen, M. 2019. Perhevapaan vaikutus naisten urakehitykseen kielteisempi korkeakoulutetuilla. <https://www.stat.fi/tietotrendit/artikkelit/2019/perhevapaan-vaikutus-naisten-urakehitykseen-kielteisempi-korkeakoulutetuilla/> Tilastokeskus, Tieto & Trendit.

Kiiski Kataja E. 2017. Trendi 1: Työn ja toimeentulon arvoitus. Sitra. <https://www.sitra.fi/artikkelit/trendi-tyon-ja-toimeentulon-arvoitus/>. Viitattu 11.2.2023.

Kirk, J. & Miller, M.L. 1986. Reliability and validity in qualitative research. Qualitative research methods series 1. Beverly Hills, CA: A Sage university paper.

Koivunen T. 2016. Työnhakijoiden pehmeät taidot ulkoistetussa suorarekrytoinnissa. Työelämän tutkimus – Arbetslivsforskning 14 (2). <https://journal.fi/tyoelamantutkimus/article/view/87009/45908>

Korvajärvi P. 2015. Sukupuolistunut ja sukupuolistava työ. Teoksessa Käsikirja sukupuoleen. Toim. Saresma T.; Rossi L-M. & Juvonen T. Vastapaino. Tampere.

Kugelberg C. 2006. Constructing the Deviant Other: Mothering and Fathering at the Workplace. Gender, Work and Organization. Vol. 13 No. 2 March.

Kunttu, K.; Pesonen, T. & Saari, J. 2016. Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiö tutkimuksia 48. Korkeakouluopiskelijoiden terveystutkimus 2016.

Kurki-Suonio, K. 1999. Äidin hoivasta yhteishuoltoon – lapsen edun muuttuvat oikeudelliset tulkinnat. Oikeusvertaileva tutkimus. Suomalaisen lakimiesyhdistyksen julkaisuja A-sarja N:o 222. Helsinki: Suomalainen lakimiesyhdistys.

Miettinen, A. & Rotkirch A. 2008. Milloin on lapsen aika? Lastenhankinnan toiveet ja esteet. Perhebarometri. Väestöliitto.

Mikkonen S.; Korhonen V. 2018. Työläistäustaiset yliopisto-opiskelijat ja koulutusmahdollisuuksien tasa-arvo. EUROSTUDENT VI -tutkimuksen artikkelisarja. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2018:4.

Mothers in Business MiB ry 2023. Mothers in Business MiB on verkosto urasuuntautuneille äideille. Meille työn ja perheen yhdistäminen on luonnollinen osa arkea. Verkojulkaisu: <https://www.mothersinbusiness.fi/yleista>. Viitattu 13.8.2023.

Napari S. 2010. Lasten vaikutus naisten palkkakehitykseen. Teoksessa Naiset, miehet ja talous. Toim. Halko M-L.; Mikkola A. & Ruuskanen O-P. Gaudeamus Helsinki University Press.

Närvi, J. 2014. Määräaikainen työ, vakituinen vanhemmuus. Sukupuolistuneet työurat, perheellistyminen ja vanhempien hoivaratkaisut. Väitöskirja. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos ja Tampereen yliopisto.

Nätkin, R. 1991. Siveettömät, itsekkäät, emansipaaretut. Teoksessa Nopola Sinikka (toim.) Äiti tuu ikkunaan. Äitiys – elämä vai kohtalo? Juva: WSOY.

Nätkin, R. & Kyllönen, S. 1985. Opiskelevan äidin kaksi maailmaa : tutkimus Tampereen yliopistossa opiskelevien pienten lasten äitien arkipäivästä, opintojen kulusta ja ammattitoiveista. Tampereen yliopisto 1985.

Oakley, A. 1979. Becoming a mother. Oxford: Martin Robertson.

Opetus- ja kulttuuriministeriö 2022. OECD-vertailu: suomalaisten nuorten koulutustaso laskenut keskitason alapuolelle. <https://valtioneuvosto.fi/-/1410845/oecd-vertailu-suomalaisten-nuorten-koulutustaso-laskenut-keskitason-alapuolelle>. Viitattu 10.8.2023.

Opetus- ja kulttuuriministeriö 2023. Varhaiskasvatuspalvelut. <https://okm.fi/varhaiskasvatuspalvelut>. Viitattu 16.8.2023.

Opintopolku 2023. Suomen koulutusjärjestelmä. <https://opintopolku.fi/konfo/fi/sivu/suomen-koulutusjarjestelma>. Viitattu 10.8.2023.

Paajanen, P. 2002. Saako haikara tulla käymään? Suomalaisten lastenhankinnan ihanteet ja todellisuus. Perhebarometri 2002. Katsauksia E 14. Helsinki: Väestöliitto Väestöntutkimuslaitos.

Perttula, J. 2006. Kokemus ja kokemuksen tutkimus: Fenomenologisen erityistieteen tieteenteoria. Teoksessa Perttula, J. & Latomaa, T. (toim.) Kokemuksen tutkimus. Merkitys – tulkinta – ymmärtäminen. Rovaniemi: Lapin yliopistokustannus. 115–162.

Peterson, C. & Seligman, M. 2004. *Character Strengths and Virtues: A Handbook and Classification*. Washington, D.C.: APA Press and Oxford University Press. 2004

Phoenix, A. & Woollet, A. 1991. *Motherhood: Social Construction, Politics and Psychology*. Teoksessa Ann Phoenix, Anne Woollett ja Eva Lloyd (toim.) *Motherhood. Meanings, Practices and Ideologies*. London: Sage, 13–27.

Purtilo-Nieminen S. 2009. *Tie yliopistoon: narratiivinen tutkimus avoimen yliopiston väylän kautta tutkinto-opiskelijaksi hakeutuneista*. Väitöskirja: Lapin yliopisto.

Rapola, M. 1960. *Sanojemme ensiesiintymisiä Agricolaista Yrjö Koskiseen*. Valikoima. Tietolipas 22. Helsinki: SKS.

Rich, A. 1976. *Of Woman Born. Motherhood as Experience and Institution*. London: Virago.

Ronkainen, S. 1999. *Ajan ja paikan merkitsemät: subjektiviteetti, tieto ja toimijuus*. Väitöskirja. Gaudeamus. Helsinki.

Räsänen, T.; Österbacka, E.; Valaste, M. & Haataja, A. 2019. *Lastenhoidon tukien vaikutus äitien osallistumiseen työmarkkinolle*. Kela, Sosiaali- ja terveysturvan raportteja 14

Räsänen, T.; Miettinen, A. & Saarikallio-Torp, M. T&Y 1/2020. *Äidin työmarkkina-asema ja lasten kotihoidon pituus*. <https://labore.fi/t&y/aidin-tyomarkkina-asema-ja-lasten-kotihoidon-pituus/>

Saari, J. 2018. *Opiskelijoiden elämäntilanteet ja niiden esiintyvyys eri koulutusaloilla*. Eurostudent VI -tutkimuksen artikkelisarja. Opetus- ja kulttuuriministeriö.

Saarnivaara, M. 1996. *Tutkija näkyviin*. Teoksessa Saarnivaara M. (toim.) *Subjektiviteettia etsimässä*. Jyväskylän yliopisto, Kasvatustieteiden tutkimuslaitos, työpapereita 2, 105-125.

Sahlberg, P. 1996. *Kuka auttaisi opettajaa? Post-moderni näkökulma opetuksen muutokseen yhden kehittämisprojektin valossa*. *Jyväskylä studies in education, psychology and social research* 119.

Saranen 2022. *3 vinkkiä oman osaamisen tunnistamiseen ja sanoittamiseen*. <https://www.saranen.fi/blogi/3-vinkkiä-oman-osaamisen-tunnistamiseen-ja-sanoittamiseen>. Viitattu 9.8.2023.

Seligman M. 2010. *Flourish: Positive Psychology and Positive Interventions*. The Tanner Lectures on Human Values. University of Michigan.

- Sin, S. 2010. Considerations of Quality in Phenomenographic Research. *International Journal of Qualitative Methods* 2010, 9(4). 305-319. Saatavilla osoitteessa: <<http://bit.ly/2qVgalD>>
- Smart, C. 1996. Deconstructing motherhood. Teoksessa Elizabeth Bortoloia Silva (toim.) *Good enough mothering? Feminist perspectives on lone motherhood*. London and New York: Routledge, 39–57.
- Sorsa, T.; Lehtonen N. & Rotkirch 2022. Kuka haluaa lapsia 2020-luvulla? *Perhebarometri 2022*. Väestöntutkimuslaitos, katsauksia E57/2023.
- Sosiaali- ja terveysministeriö 2023a. Perhevapaaudistus tähtää molempien vanhempien perhevapaiden käyttöön. <https://stm.fi/perhevapaaudistus>. Viitattu 10.8.2023
- Sosiaali- ja terveysministeriö 2023b. Palvelut perheille. <https://stm.fi/palvelut-perheille>. Viitattu 16.8.2023.
- Suomi.fi-verkkotoimitus 2023. Perheellisen opiskelijan taloudellinen ja sosiaalinen tuki. <https://www.suomi.fi/kansalaiselle/opetus-ja-koulutus/opiskelijan-toimeentulo-ja-sosiaalinen-tuki/opas/perheellisen-opiskelijan-taloudellinen-ja-sosiaalinen-tuki>. Viitattu 11.8.2023.
- Suoninen, N. 2020. PERHEELLISET OPISKELIJAT, RAKENTEET JA TOIMIJUUS. Kriittinen diskurssianalyysi yliopistossa opiskelevien pienten lasten vanhempien arjen kuvauksista. Pro gradu -tutkielma. Tampereen yliopisto.
- Syrjälä, L. 2018. Elämäkerrat ja tarinat tutkimuksessa. Teoksessa Raine V. (toim.) *Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle*. PS-kustannut.
- Taipale, A-R. 2021. Opiskelijaäitien kokemuksia perheen ja yliopisto-opiskelun yhteensovittamisesta. Pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopisto.
- Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2023. Työn muuttuvat muodot, perhevapaat ja työn ja perheen yhteensovittaminen (Perhevapaatutkimus). <https://thl.fi/fi/tutkimus-ja-kehittaminen/tutkimukset-ja-hankkeet/tyon-muuttuvat-muodot-perhevapaat-ja-tyon-ja-perheen-yhteensovittaminen-perhevapaatutkimus->
- Tilastokeskus. Syntyneet 2022. Äidit tilastoissa 2023.
- Tobin, G.A. & Begley, C.M. 2004. Methodological rigour within a qualitative framework. *Journal of advanced nursing* 48 (4), 388-396.
- Tuomi, J. & Sarajarvi, A. 2004. *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Helsinki: Tammi.
- Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2023. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen luokkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan julkaisuja. 2/2023.

Valtioneuvosto 2022. Osaamisen tunnistamisen työryhmä. Väliraportti. Valtioneuvoston julkaisuja 2022:74. Helsinki.
https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/164492/VN_2022_74.pdf?sequence=1&isAllowed=y.

Vikat, A. 2004. Women's labor force attachment and childbearing in Finland. *Demographic Research* S3: 8:77–212.

Virtala, A.; Kunttu, K.; Huttunen, T. & Virjo, I. 2006. Childbearing and the desire to have children among university students in Finland. *Acta Obstetricia et Gynecologica Scandinavica* 85(3):312–316.

Vuori J. 2023. Laadullinen sisällönanalyysi. Teoksessa Jaana Vuori (toim.) Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto.
<https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/>. Viitattu 12.8.2023.

Vuori J. 2015. Äitiys sukupuolikysymyksenä. Teoksessa Saresma T.; Rossi L-M & Juvonen T. (toim.) Käsikirja sukupuoleen. Vastapaino. Tampere.

Vuorinen-Lampila, P. 2020. Yliopiston opiskelijavalinnasta opintourille: Miten opintouratyypit ja siirtymäjärjestelmä linkittyvät koulutuspoliittisiin tavoitteisiin? Teoksessa Jani Ursin & Reetta Muhonen (toim.) Tunteamaton korkeakoulutus. Jyväskylä: Suomen kasvatustieteellinen seura. Kasvatusalan tutkimuksia 80, 229–242.

Väestöliitto 2023. Perheystävällinen työpaikka. <https://www.parassy.fi/mista-on-kysymys/perheystavallinen-tyopaikka/>. Viitattu 11.8.2023.

Äärelä, T. 2012 ”Aika paljon vaikuttaa minkälainen ilme opettajalla on naamalla.” Nuoret vangit kertovat peruskouluvuosistaan.
https://lauda.ulapland.fi/bitstream/handle/10024/61671/Äärelä_actaE_105pdfA.pdf?sequence=5&isAllowed=y. Väitöskirja: Lapin yliopisto.

Liitteet

LIITE 1

Hei!

Opiskelen Lapin yliopistossa kasvatustieteitä ja tutkin pro gradussani sitä, miten pienten lasten äidit, jotka ovat suorittaneet korkeakouluopintoja, ovat kokeneet opintojen ja äitiyden yhdistämisen. Pienten lasten äideillä tarkoitan äitejä, joiden lapsi tai lapset ovat alle kouluikäisiä. Kerään aineiston kertomusten muodossa. Haluan kuulla yleisesti opintojen ja äitiyden yhdistämisen kokemuksista, mahdollisista haasteista ja niistä selviytymisistä, opintojen ja äitiyden yhdistämisen taidoista ja vahvuuksista sekä mahdollisista hyödyistä työelämään. Jos olet halukas pysähtymään aiheen äärelle hetkeksi ja kertomaan minulle oman kokemuksesi aiheesta, olethan yhteydessä iina.elo@ulapland.fi.

Toivon kertomuksen luomisen antavan myös jotain kirjoittajalle itselleen. En odota ammattimaisia, "kympin suorituksia". Aito, rehellinen kokemuksen jakaminen ja sen pohtiminen auttaa minua tutkimuksessani eniten. Käsittelen aineistoa anonymisti.

Ystävällisin terveisin,
Iina Elo